

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนทะเลน้อย ทศนคติต่อการทิ้งขยะและการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย และความต้องการฝึกอบรมและจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเพื่อเตรียมการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยได้นำเสนอตามลำดับของวัตถุประสงค์ 5 ส่วนโดยที่ผลการวิจัยแต่ละส่วนประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการทำประชาพิจารณ์ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านทะเลน้อย

ส่วนที่2. การจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่3. ทศนคติต่อการทิ้งขยะและจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่5. ความต้องการฝึกอบรมและจัดการขยะของประชาชนเพื่อเตรียมการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านทะเลน้อย

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของชุมชนทะเลน้อยที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77) เป็นแม่บ้าน(ร้อยละ 57) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา(ร้อยละ 72) ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือसानเสื่อกระจูด(ร้อยละ 32) และค้าขาย(ร้อยละ 22) รับจ้างทั่วไป(ร้อยละ 14) ประมง(ร้อยละ 12) แม่บ้าน(ร้อยละ 10)และอื่นๆ(ร้อยละ 10) ส่วนใหญ่ทำงานหลักอย่างเดียวไม่มีอาชีพเสริม(ร้อยละ 70) รายได้ครอบครัวพอใช้จ่าย(ร้อยละ 53) มีหนี้สิน(ร้อยละ 61) ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง(ร้อยละ 67) เจ็บป่วยด้วยโรคกระดูก ได้แก่ ปวดเมื่อย (ร้อยละ 67) โรคทางเดินหายใจ(ร้อยละ 21) และอื่นๆ(ร้อยละ 4)ไม่ได้รับรู้ข้อมูลเรื่องโครงการวิจัยขยะ(ร้อยละ 93) ลักษณะของแหล่งกระจายข่าวความเคลื่อนไหวในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นหอกระจายข่าว(ร้อยละ 75)

ลักษณะที่อยู่อาศัย อาศัยในบ้านของตนเอง(ร้อยละ 90) ใช้น้ำจากบ่อบาดาลสำหรับน้ำใช้และน้ำดื่ม (ร้อยละ 81 และ ร้อยละ 93 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่มีน้ำขังบริเวณใต้ถุนบ้าน (ร้อยละ 63) ไม่ได้มีการแก้ไขน้ำที่ขังบริเวณใต้ถุนบ้าน (ร้อยละ 89) การระบายน้ำเสีย ส่วนใหญ่เป็นการเทลงใต้ถุนบ้าน (ร้อยละ 70) (ตาราง 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	68	22.7
หญิง	232	77.3
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	89	29.7
แม่บ้าน	172	57.3
อื่นๆเช่น ผู้อาศัย ลูก หลาน ชาย เป็นต้น	39	13.0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	24	8.0
ประถมศึกษา	215	71.7
มัธยมศึกษา	39	13.0
อาชีวศึกษา	14	4.7
ปริญญาตรี	8	2.7
อาชีพ		
ประมง	35	11.7
รับจ้างงานเล็กน้อย	96	32
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	30	10.0
ค้าขาย	67	22.3
ทำนา/ทำสวนยาง	13	4.3
อื่นๆ (ข้าราชการ /บริษัท /นักศึกษา)	29	3.67

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม		
มี	91	30.3
ไม่มี	209	69.7
รายได้ของครอบครัว		
พอใช้จ่าย	158	52.7
ไม่พอใช้จ่าย	142	47.3
มีหนี้สิน	183	61.0
ไม่มีหนี้สิน	117	39.0
การรับข้อมูลโครงการวิจัยขณะ		
ไม่ทราบ	278	92.7
ทราบ	22	7.3
แหล่งความเคลื่อนไหวในหมู่บ้าน		
หอกระจายข่าว	226	75.3
กำนัน	4	1.3
ผู้ใหญ่บ้าน	31	10.3
เพื่อนบ้าน	39	13.0
บ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน		
เป็นของตนเอง	269	89.7
เช่า	4	1.3
อื่นๆ	27	9.0
แหล่งน้ำที่ใช้ในครัวเรือน		
น้ำฝน	1	0.3
น้ำประปา	57	19.0
น้ำบาดาล	242	80.7

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งน้ำที่ใช้ดื่ม		
น้ำฝน	2	0.7
น้ำประปา	13	4.3
น้ำบาดาล	278	92.7
น้ำโพลาริส	7	2.3
สุขภาพของท่านในปัจจุบัน		
แข็งแรง	202	67.3
ไม่แข็งแรง	98	32.7
ท่านเจ็บป่วยด้วยโรค		
โรคกระดูก เช่น ปวดเมื่อย	200	66.7
ไข้เลือดออก	3	0.3
โรคทางเดินหายใจ	55	20.6
ท้องร่วง	5	1.7
ปวดเมื่อย	200	66.7
อื่นๆ	37	12.33
การระบายน้ำเสีย		
เทลงใต้ถุนบ้าน	209	69.7
ทำทางระบายน้ำสู่ลำคลอง	68	22.7
อื่นๆ	23	7.7
มีน้ำขังบริเวณใต้ถุนบ้าน		
มี	190	63.3
ไม่มี	110	36.7
การแก้ไขน้ำขังบริเวณใต้ถุนบ้าน		
ถมดิน	14	4.7
ทำทางระบายน้ำ	15	5.0
ไม่แก้ไข	268	89.3

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง จากการบินที่ภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำประชาพิจารณ์

ภูมิประเทศ

ทะเลน้อย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่แห่งเดียวในประเทศไทย ที่ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 8,495 ตร.กม.ซึ่งประกอบไปด้วยทะเลสาบ 4 ส่วนด้วยกัน คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบ และทะเลสาบสงขลา โดยทะเลสาบทั้งสี่ส่วนเชื่อมต่อกันโดยลำคลอง นอกจากนี้บริเวณส่วนทะเลสาบสงขลา ยังเป็นส่วนที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทย ระบบนิเวศน์ของทะเลสาบเป็นแบบเปิดแบบ 3 น้ำ ที่มีการผสมผสานทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม โดยนับจาก "ทะเลน้อย" ซึ่งอยู่ทางเหนือสุดของกลุ่มน้ำและเป็นแหล่งน้ำจืด ถัดลงมาคือ "ทะเลหลวง" และ "ทะเลสาบ" ที่มีสภาพของน้ำเปลี่ยนแปลงระหว่างน้ำจืดและน้ำกร่อย ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาล ส่วนสุดท้ายเป็น "ทะเลสาบสงขลา" ซึ่งเป็นส่วนเชื่อมต่อระหว่างทะเลสาบกับอ่าวไทย ทำให้บริเวณนี้น้ำเค็มสามารถไหลทะลักเข้ามาได้

ชุมชนทะเลน้อย ประกอบด้วย 20 หมู่บ้าน จาก 2 ตำบล คือตำบลทะเลน้อยและตำบลพนางตุง ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ชุมชนตั้งอยู่รอบทะเลน้อย ซึ่งเป็นบึงน้ำจืดที่อยู่ทางตอนเหนือของทะเลสาบสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดพัทลุง ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ควนขนุน ประมาณ 15 กิโลเมตร ชุมชนบ้านทะเลน้อย มีพื้นที่ 167 ตารางกิโลเมตร การติดต่อกับภายนอกสะดวก เนื่องจากติดกับถนนใหญ่มีรถรับจ้างวิ่งผ่านไปมา

ลักษณะทางกายภาพ มีความเป็นที่ราบลุ่มต่ำส่วนที่ติดริมทะเลเป็นหาดโคลน เป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดปี มีน้ำลึกประมาณ 0.5 เมตร และมีทางน้ำเชื่อมต่อกัน ประกอบด้วยทะเลน้อย หนอง บึง คลอง ทางน้ำ ดงกูด ดงกระจูด การดำเนินชีวิตของคนในตำบลทะเลน้อยและตำบลพนางตุง มีความคล้ายคลึงกัน ยังคงติดต่อกันเสมอ และการใช้พื้นที่มีความคล้ายคลึงกัน มีการดำเนินชีวิตที่ติดต่อกันสัมพันธ์กัน ส่วนใหญ่ชุมชนบ้านทะเลน้อยเป็นชุมชนที่มีรายได้น้อย

ตำบลทะเลน้อย

ตำบลทะเลน้อยเป็นตำบลหนึ่งที่ติดต่อกับทะเลน้อย เดิมบ้านทะเลน้อยตั้งอยู่ที่บ้านกล้วย และบ้านกลางทางทิศใต้ของทะเลน้อย แต่เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมทุกปี ทำให้ต้องอพยพมาทางทิศเหนือ เมื่อแรกตั้งหมู่บ้านประสบกับปัญหาเรื่องโจรสลัด ต่อมาทางราชการได้ย้ายอำเภอปากประ(อำเภอควนขนุน)มาตั้งที่บ้านทะเลน้อย เพื่อสะดวกในการจับผู้ร้าย เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2450 และได้เปลี่ยน

ชื่อเป็นอำเภอทะเลน้อย แต่เนื่องจากเป็นที่ลุ่มไม่เหมาะที่จะตั้งที่ทำการอำเภอ จึงย้ายมาตั้งที่ควนพนางตุง และเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอพนางตุง บ้านทะเลน้อยจึงเป็นเพียงหมู่บ้านและตำบลมาจนทุกวันนี้ ปัจจุบัน ตำบลทะเลน้อย แบ่งการปกครองเป็น 9 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ป่าพรุ และพื้นน้ำคือ ทะเลน้อย เป็นที่ผลิตอาหารขนาดใหญ่และมีทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคน ทะเลน้อยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

อาณาเขตตำบลทะเลน้อย

ทิศเหนือ จด ตำบลตะเคร็ง อำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ จด ตำบลพนางตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก จด ตำบลควนชะลิก อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัด สงขลา

ทิศตะวันตก จด ตำบลพนางตุง ต.แหลมโดนด อ.กวนขนุน จ.พัทลุง

สภาพพื้นที่ของชุมชนเป็นที่ลุ่มต่ำ เมื่อฝนตกลงมาน้ำมักจะท่วมขัง พื้นที่ได้ทุนบ้านจะเฉอะแฉะเพราะไม่มี ทางระบายน้ำ

จำนวนประชากรของตำบลทะเลน้อย

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,131 คน ชาย 3,043 คน หญิง 3,088 คน อาชีพหลักปัจจุบัน มีอาชีพประมง และรับจ้างเป็นส่วนใหญ่โดยรับจ้างทำหัตถกรรมสานเสื่อกระจูด และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระจูด

ตำบลพนางตุง

ตำบลพนางตุง มีควนพนางตุง ซึ่งแปลว่า เนินผู้หญิงล้ม โดย ควนแปลว่า เนิน, พนาง มาจากคำว่า พระนาง ,ตุง แปลว่า ล้ม มีตำนานว่ามีผู้หญิงมาล้มแล้วกลายเป็นเนิน ซึ่งปัจจุบันเมื่อมองที่เนินนี้จะ เห็นเป็นรูปผู้หญิงล้ม ปัจจุบันตำบลพนางตุง อยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอกวนขนุน ประกอบไปด้วย 11 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวลาน บ้านทะเลน้อย บ้านควนพนางตุง บ้านชายคลอง บ้านท่าช้าง บ้านไสกลิ้ง บ้านค่าย บ้านไทรงาม บ้านปากคลองเก่า บ้านธรรมเถียร บ้านหัวหรั่ง ตั้งอยู่ติดกับทะเลน้อยที่ บริเวณ หมู่ 2 บ้านทะเลน้อย มีฝนตกสม่ำเสมอตลอดทั้งปี โดยตำบลนี้เป็นตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในอำเภอกวนขนุน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ป่าพรุ ทุ่งหญ้า ป่ากระจูดและป่าเสม็ด

อาณาเขตตำบลพนางตุง

ทิศเหนือ ติดตำบลทะเลน้อย ตำบลแหลมโดนด อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ทิศใต้ ติด ตำบลชัยบุรี ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติด ทะเลน้อย

ทิศตะวันตก ติด ตำบลปันแต ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

จำนวนประชากรของตำบลพนางตุง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,388 คน

อาชีพหลัก : ทำประมง ทำสวนยางพารา

ยาชีพเสริมได้แก่ หัตถกรรมสานเสื่อกระจูด และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระจูด

สภาพนิเวศวิทยาของชุมชนทะเลน้อย

พื้นที่บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยป่ามีลักษณะเป็นป่าพรุน้ำจืด อยู่กระจัดกระจายทั่วไป ประกอบไปด้วยทุ่งหญ้า ทุ่งนา ป่ากก ป่าปรีอ ป่าราโพ ป่ากระจูด ป่ากระจูดหนู ชนิดพันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้เสม็ดขาว ซึ่งเป็นไม้ที่มีความสำคัญต่อสัตว์ป่าและราษฎรในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นที่ ทำรัง วางไข่ ขยายพันธุ์ แหล่งหลบภัย แหล่งน้ำแหล่งอาหารของสัตว์ป่า และเป็นไม้ใช้สอย เช่น ทำบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำฟืน ถ่าน และกิจการในด้านปศุสัตว์ การประมง ส่วนพันธุ์ไม้ชนิดอื่น ๆ ได้แก่ ไม้เหี้ยหรือดินเป็ดพรุ หัว กระจู่มหนู เมา ทองหลวง ฯลฯ มีสัตว์ป่าจำพวกนกชุกชุมมาก จากการสำรวจพบว่า มีประมาณ 182 ชนิด นกชนิดที่สำคัญและหายากหรือใกล้สูญพันธุ์ คือ นกกาบบัว ซึ่งเป็นนกอพยพที่มีขนาดใหญ่และสวยงาม และทำรังวางไข่ตามธรรมชาติที่ทะเลน้อยเพียงแห่งเดียว นกตะกรุม นกกลาขาวหรือนกช้อนหอย นกกระสานวล นกที่ทะเลน้อยมีทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ นอกจากสัตว์ป่าจำพวกนกแล้วยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาจืดชนิดต่าง ๆ

จุดเด่นที่น่าสนใจของทะเลน้อย คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เมื่อถึงฤดูที่นกอพยพไปที่ทะเลน้อย จะมีฝูงนกนานาชนิดนับเป็นแสน ๆ ตัว และบางชนิดมีสีสันสวยงามมาก เมื่อนั่งเรือออกไปชมฝูงนกจะเกิดความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง มีทะเลบัว นอกจากบัวหลวง บัวขาว บัวนา บัวมะลิแล้ว ยังมีบัวอีกชนิดหนึ่งซึ่งมีมากกว่าบัวชนิดอื่นๆ คือ บัวสาย หลังจากน้ำท่วมประมาณเดือน กุมภาพันธ์ จะมีบัวสายขึ้นในบริเวณรอบๆทะเลน้อย และระหว่างเดือน มีนาคม - พฤษภาคม ดอกบัวสายก็จะบานในตอนเช้าทำให้ทะเลมีสีชมพูสวยงามมาก บรรยากาศสดชื่น ภายในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีบ้านพัก ศาลาพักผ่อน และยังสามารถชมวิถีชีวิตของหมู่บ้านหัตถกรรมกระจูด ที่บ้านปลายตรอก หมู่ 5 ตำบลทะเลน้อยและ ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตร หมู่ 9 ตำบลทะเลน้อย

การคมนาคมการเดินทางไปยังทะเลน้อย

เส้นทางการคมนาคมการเดินทางไปยังทะเลน้อย มีได้ 2 ทาง คือ ทางน้ำ โดยลงเรือยนต์จากอำเภอระโนด ผ่านคลองนางเรียบถึงทะเลน้อย และ ทางบก เดินทางโดยรถไฟและทางรถยนต์ ทางรถไฟ เดินทางโดยทางรถด่วน ถึงสถานีรถไฟพัทลุง หากเดินทางโดยรถเร็วจะจอดที่สถานีรถไฟปากคลองและสถานีรถไฟพัทลุง แล้วเดินทางโดยรถยนต์ประจำทางจากจังหวัดพัทลุง ผ่านที่ว่าการอำเภอควนขนุน ตลาดปากคลอง ถึงทะเลน้อย ทางรถยนต์ เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปตามถนนสายเอเชีย ถึงสี่แยกเขาปู่-เขาย่า จะมีป้ายบอกเส้นทางไปอุทยานนกน้ำทะเลน้อย ผ่านที่ว่าการอำเภอควนขนุน แล้วไปตามถนน ผ่านตลาดปากคลอง ถึงทะเลน้อย ระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร

ลักษณะเส้นทางคมนาคมของหมู่บ้านในชุมชนทะเลน้อยเป็นถนนลาดยาง มีส่วนน้อยที่เป็นดินลูกรัง มีรถจักรยานยนต์รับจ้างเป็นพาหนะ มีรถสองแถวแล่นรับ ยังมีการสัญจรทางเรือบ้าง มีเส้นทางเดินรถไฟผ่านให้บริการที่บ้านหัวป่าเขียว

ข้อมูลของสภาพทะเลน้อยจากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโส ประจำหมู่บ้านสภาพสิ่งแวดล้อม น้ำที่สะอาด ทราบที่สะอาด จุด และปลา

คุณป้าผู้ให้ข้อมูล มีอายุ 65 ปี เป็นผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ ยกย่อง อาศัยในบ้านไม้ชั้นเดียว ยกเสาสูง กั้นห้อง 1 ห้อง พื้นบ้านเป็นร่องไม้สะอาด ได้ดูบ้านเป็นดินโคลน สะอาด ไม่มีขยะ คุณป้าเล่าให้ฟังว่า

สมัยก่อนที่ป้ายังเป็นเด็กเล็ก น้ำของชุมชนบริเวณนี้ เป็นน้ำที่ใสสะอาด ใช้อาบ (ทำความสะอาดร่างกาย) ได้อย่างสบายใจ พายเรือออกไปไม่ไกล สามารถตักน้ำใส่ขวดสำหรับใช้ดื่มได้อย่างไม่ต้องกังวล เก็บดอกบัว หาดัก หาบปลาทานได้ตลอด ไม่ต้องซื้อ เก็บจุก(โดยไม่ต้องซื้อ)มาสานเสื่อ ทำให้มีเงินมาซื้อของอย่างอื่นที่จำเป็นได้ไม่ขัดสน พวกเราตัดไม้มาตากแห้ง ทำฟืนสำหรับหุงต้ม

มาช่วงหลัง มีไฟฟ้าแผ่นดินจุดเกือบหมด ต้องซื้อจุกจากที่อื่นมาสานเสื่อ มีน้ำท่วมทุกปี ภายหลังน้ำลด (น้ำลง)พื้นดินเป็นคราบสกปรก ไม่สามารถเดินเล่นได้ มีขยะตกค้าง เดินลงไปจะคันเท้า ต้องล้างและฟอกด้วยสบู่อยู่นานกว่าจะหายคัน ซึ่งสมัยก่อน เมื่อลงไปย่ำดินได้ดูบ้าน ล้างเท้าด้วยน้ำธรรมดาที่รู้สึกว่าจะสะอาดพอแล้ว สมัยนี้ น้ำในเล(ทะเลน้อย)ไม่ใสเหมือนเดิม ปลาก็หายากมากขึ้น ได้ดูบ้านก็มีน้ำขังอยู่ตลอด เพราะมีนายทุน ถมดินรอบๆริมเล เพื่อสร้างบ้าน ทำให้น้ำเลที่ไหลผ่านเข้าออก(กระแสน้ำขึ้นน้ำลงประจำวัน) อย่างสะดวก เกิดเป็นแอ่งน้ำขัง ขุมมีมากขึ้น ช่วงนี้ศูนย์วิจัยเกี่ยวกับพันธ์พืช และมีกฎหมายห้ามตัดต้นไม้ ทำให้ต้องหาซื้อถ่าน หรือแก๊ส จากที่อื่น และเมื่อมีไฟฟ้า ชาวบ้านก็ใช้หม้อหุงข้าวไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมาก แต่ช่องทางที่จะหารายได้ลดลง

ภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศของชุมชนทะเลน้อย เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตเส้นชั้นน้ำฝน จึงมีฝนตกประมาณ 10 เดือน อุณหภูมิค่อนข้างเย็น มี 2 ฤดู คือ ฤดูฝนซึ่งยาวนานกว่าฤดูร้อน ฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน เดือนที่มีอากาศร้อน คือ เดือนเมษายน

สภาพทางสังคม

การตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนทะเลน้อย เป็นคนที่อาศัยอยู่ที่บ้านทะเลน้อยมานานหลายชั่วอายุคน มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของเครือญาติสูงการตั้งบ้านเรือนจะเรียงรายไปตามแนวถนน และตามแนวสะพานคอนกรีตซึ่งเป็นที่สัญจรของคนในหมู่บ้าน บ้านเรือนอาศัยอยู่ติดๆ กัน เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวเป็นส่วนใหญ่ การปลูกสร้างบ้านเรือนแต่ละหลังอยู่ใกล้กัน ก่อสร้างเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ตัวบ้านยกสูงจากพื้นดิน 3-5 เมตร ลักษณะบ้านทรงโทรมเนื่องจากอาศัยมานานหลายชั่วคน สภาพภายในตัว

บ้านส่วนใหญ่จะมีห้องนอนเพียง 1-2 ห้อง สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านมีวิทยุ โทรทัศน์บางบ้านมีตู้เย็นแต่ไม่ทุกบ้าน

คนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ภายในชุมชนมีร้านค้าขายของชำเล็ก ๆ 5-6 ร้าน ในเวลากลางวันจะมีคนจากภายนอกเข้ามาภายในชุมชนเสมอ เช่น นักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้าขายของกิน เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีนักพัฒนาชุมชนที่เป็นมิชชันนารี ส่วนกลางคืนจะเงียบนอกเสียจากวันที่มีการตั้งแคมป์ของนักเรียนหรือมีงานถึงจะมีคนเที่ยวงานกันเป็นจำนวนมาก ในวันสำคัญทางประเพณี เช่น วันชักพระ วันสงกรานต์ มีการเข้าร่วมประเพณีการแข่งขันลากพระ การละเล่นยัดดัม การแข่งเรือ เป็นต้น ลักษณะผู้ที่อยู่อาศัย เป็นคนในพื้นที่ ไม่ค่อยโยกย้ายไปไหน ผู้คนที่อยู่ที่นี้ ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ไม่มีใครย้ายออกไปที่อื่น หรือคนที่อื่นที่ย้ายมาอยู่ที่นี้ ก็มีน้อยมาก เรารู้จักกันหมดใครหลานใคร บ้านอยู่ที่ไหน เด็กอยู่คิดที่ เมื่อแต่งงานก็ไม่ย้ายออกไป และจากการซักถามอดีตครูซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนทะเลน้อย มีการศึกษาค่าคนในชุมชนส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา การค่อยทางการศึกษา ทำให้มีข้อจำกัดในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การตัดสินใจเรื่องต่างๆ มักจะทำตามกัน มีโรงเรียนสอนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนหนึ่งแห่งคือโรงเรียนวัดทะเลน้อย ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลทะเลน้อย และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านควนชะลิก

การประกอบอาชีพหลัก

ก่อนหน้านี้อาชีพส่วนใหญ่คือทำประมง โดยผู้ชายก็หาเรือจับปลาเพื่อยังชีพและนำส่วนที่เหลือไปขายบ้าง ปัจจุบันปลามีจำนวนน้อยลง พ่อบ้านส่วนใหญ่ก็ไม่มีช่องทางทำมาหากินอย่างอื่น นอกจากต้องพายเรือออกไปไกลมากขึ้นเพื่อหาปลามากิน หรือเรียกว่า ทำประมงริมฝั่ง เวลาที่ออกไปทะเล คือตอนเช้ามีด ประมาณ 5.00น.ถึง 10.00น. สถานที่ไปหาปลาเป็นบริเวณรอบๆ ทะเลน้อย การขายปลา จำนวนเงินที่ได้ในแต่ละวัน 100-500บาท ไม่แน่นอน ปัจจุบันทำอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่อาชีพรับจ้างที่ทำกันมากคืออาชีพรับจ้างสานเสื่อกระจูด นอกจากนี้ยังทำอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การจับเรือนำเที่ยวดูนกในทะเลน้อย ขายของที่ระลึกโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากกระจูด ขายอาหาร ขายปลารากบัว ปลุกกระจูด ฯลฯ อาชีพเสริม แม่บ้านส่วนใหญ่จึงทำอาชีพเสริมสานเสื่อกระจูดขายทำอยู่อย่างเดียวหลังเกิดไฟฟ้า คงกระจูดน้อยลงต้องไปซื้อกระจูดจากที่อื่นเพื่อมาสานเสื่อ การรับจ้างสานเสื่อ มีรายได้ไม่แน่นอนประมาณวันละ 100-200บาท ในหลายครัวเรือนจึงนิยมสานเสื่อกระจูดมากถึง 90 เปอร์เซนต์ ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นี่เลยก็ว่าได้ แม่บ้านบางรายหารายได้เสริมโดยไปรับจ้างทำปลา รายได้จากการรับจ้างทำปลา วันละ 50-200 บาท รายได้เดือนละประมาณ 2000-4500 บาท ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณปลาที่จับได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว เช่น ค่าการศึกษาของบุตร ค่ารักษาพยาบาล การจ่ายค่านีสิน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนยังอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบชุมชนดั้งเดิม จึงมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพากันสูง จึงทำให้มีการหยิบยืมเงิน กัน ปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้น้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายความไม่มั่นคงเรื่องของรายได้ ความไม่แน่นอน

เรื่องของรายได้ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมาก ประกอบกับการที่คนส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ จบระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความยากลำบากในการจัดการชีวิตของตนและครอบครัว

การดำรงชีวิตและการพักผ่อน

การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่าย ใช้ภาษาไทยภาคใต้ เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดที่อยู่ใกล้บ้านคือวัดทะเลน้อย วัดพนางตุงและวัดประดู่หอม การปฏิบัติตนทางศาสนายังคงไปทำบุญที่วัดในวันพระ และวันสำคัญทางประเพณี เช่น การทำบุญเดือนสิบ บางบ้านยังมีศาลพระภูมิ อยู่หน้าบ้าน เพื่อแสดงความเคารพต่อเจ้าที่เจ้าทาง คนในชุมชนมีไฟฟ้าใช้ แหล่งน้ำที่ใช้ในครัวเรือนและน้ำดื่มเป็นบ่อน้ำบาดาล(ร้อยละ 81 และ ร้อยละ 93 ตามลำดับ) มีส่วนน้อยที่ใช้น้ำประปา และซื้อน้ำขวดมาดื่ม ชาวบ้านนิยมหุงหาอาหารกินเอง ปรุงอาหารง่ายๆ เช่น แกงส้มปลา น้ำพริกผักสด ไข่เจียว แต่มีบางบ้านเป็นส่วนน้อยที่ซื้ออาหารสำเร็จรูปใส่ถุงจากร้านค้า ซึ่งมีราคาถุงละ 5-10 บาท วิถีชีวิตเป็นรูปแบบของคนชนบทตั้งแต่เช้ามีดเข้านอนหัวค่ำ นอนพักผ่อนดูโทรทัศน์ทั้งรายการละคร ข่าว เกมโชว์ มีการแบ่งปันอาหาร มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนบ้าน การช่วยเหลือกันในยามเจ็บป่วย การช่วยลงแรงกันในยามที่มีงานมีการของส่วนรวม เช่น งานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น

การเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในวัยเรียน มีความผูกพันกับอาชีพของพ่อแม่ กลับจากโรงเรียนมักจะมาช่วยงานของครอบครัว ในวันหยุดก็มักจะไปเรียนพิเศษเพราะพ่อแม่มุ่งหวังให้ลูกเรียนหนังสือเพื่อให้มีงานทำไม่ต้องลำบากทำงานหนัก การเลี้ยงดูเด็กมักเลี้ยงแบบตามใจ และไม่เข้าใจในหลักโภชนาการ การกินอาหารขยะที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเช่น ขนมกรอบแกรบ ไม่มีการปลูกฝังเรื่องจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

สุขภาพอนามัยและการได้รับการรักษาพยาบาล

คนในชุมชนส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง(ร้อยละ 67) กรณีที่เจ็บป่วยเล็กน้อยมักจะไปที่ศูนย์อนามัยทะเลน้อยเพราะอยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด คนในชุมชนนิยมไปรับบริการเนื่องจากไม่ต้องเดินทางไปไกลและมีบัตร 30 บาทเกือบทุกคน ทำให้ได้รับความสะดวก ส่วนโรงพยาบาลที่อยู่ห่างออกไปคือโรงพยาบาลพัทลุง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาล คนที่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้หรือคนที่มีบัตรประกันสังคมจึงจะไปรับบริการ การเจ็บป่วยที่มักพบได้บ่อยคือ โรคปวดเมื่อย(ร้อยละ66.7)โรคหวัด(ร้อยละ20.6) ท้องร่วง (ร้อยละ1.7)

ความสัมพันธ์ทางสังคม

ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว มีความอบอุ่นดี เนื่องจากอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าทั้งครอบครัว ภรรยาเป็นผู้ดูแลรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นไปด้วยดี เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนยังอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบชุมชนดั้งเดิม จึงมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพากันสูง จึงทำให้มีการหยิบยืมเงินกัน ปัญหาเศรษฐกิจ ที่พบได้แก่ รายได้น้อย ความไม่มั่นคงของรายได้ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน มีมาก ประกอบกับการที่คนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย

จบระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีความยากลำบากในการจัดการชีวิตของตนและครอบครัว การรับรู้ข่าวสารมักจะได้จากหอกระจายข่าว เพื่อนบ้าน และจากผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวเกี่ยวกับโครงการขยะเพราะหอกระจายข่าวเสียใช้การไม่ได้ คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มเฉพาะบางกิจกรรม เช่น กลุ่มเสื่อกระจุย และกลุ่มออมทรัพย์ที่ยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน ความรู้สึกของคนในหมู่บ้านให้การยอมรับและไว้วางใจในการทำงานของผู้ใหญ่เพราะมีบุคลิกภาพเป็นผู้นำ รู้จักพูดรู้จักการแสดงออกได้เหมาะสม มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานเป็นอย่างดี มีบทบาทเป็นผู้นำในการเจรจาต่อรองกับทางจังหวัด เป็นนักพัฒนา เป็นคนพูดจริง ทำจริง ช่วยเหลือลูกบ้านยามเดือดร้อน มีความใกล้ชิดกับลูกบ้าน เมื่อมีงานของลูกบ้าน ผู้ใหญ่มักจะไปร่วมงานสม่าเสมอมิได้ขาด ทำให้ชาวบ้านไว้วางใจ

ส่วนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในการพัฒนาส่วนรวม ภายใต้การนำขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีข้อจำกัด มีการปฏิสัมพันธ์กันน้อย จากเงื่อนไขของการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มความร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชนมีน้อยเพราะความยากจน มีความขัดแย้งระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลน้อย เนื่องจากชาวบ้านบอกว่าเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ทำงาน ผู้นำและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นคนที่ชาวบ้านรู้จักเห็นกันมาตั้งแต่เด็ก เป็นลูกหลานของคนที่นี่ เขาพยายามที่จะพัฒนาหมู่บ้าน แต่มันก็ไม่ง่ายและเร็วเหมือนอย่างที่พวกเราอยากเห็น เวลาให้เราไปประชุมชี้แจงเรื่องอะไร เราก็ไปกัน เดือนละครั้ง เขาก็ฟังเราบ้างไม่ฟังบ้าง จะนัดประชุมอะไร ก็ฝากๆบอกกันมาปากต่อปาก เพราะบ้านอยู่ติดๆกัน ให้มาพร้อมกันที่หน่วยดับเพลิงซึ่งเป็นที่จัดพบปะชาวบ้านประจำเดือน ส่วนหอกระจายข่าวที่นี้เงียบไปนานแล้ว คือเครื่องเสียงไม่ทำงาน เห็นว่ากำลังจะซ่อมใหม่

ความเสื่อมโทรมของทะเลน้อย

ชุมชนทะเลน้อยเป็นชุมชนหนาแน่น มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ส่วนหนึ่งของชุมชนตั้งกระจายอยู่บริเวณริมคลองใกล้ทะเลน้อยซึ่งน้ำท่วมถึง จึงเป็นแหล่งใหญ่ที่เกิดน้ำเสียลงสู่ทะเลน้อย สภาพสุขภาพไม่ดีเพราะการกำจัดขยะยังไม่เป็นระบบ โดยมีการทิ้งขยะส่วนใหญ่ลงใต้ถุนบ้าน ทำให้เกิดการหมักหมมและนำเหม็น การขาดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน การหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่สร้างปัญหาขยะ เช่น ภาชนะโฟม ถุงพลาสติก ทำให้มีขยะเคลื่อนกลาดเป็นจำนวนมากที่บริเวณรอบบ้านและเมื่อถึงหน้าน้ำขยะเหล่านี้ก็จะไหลลงสู่ทะเลน้อย ทำให้น้ำดินเงิน นำเสีย

ส่วนที่ 2 การจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมาก 3 อันดับแรกได้แก่ ถุงพลาสติก(ร้อยละ 96) เศษอาหาร(ร้อยละ 79) เปลือกผลไม้(ร้อยละ 60) กระจุย(ร้อยละ 47) หัวปลา เกี๊ยบปลา(ร้อยละ 37) โฟม(ร้อยละ 34) เปลือกหอย(ร้อยละ 15)และอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย(ร้อยละ 74) โดยเหตุผลส่วน

ใหญ่ที่ไม่ได้คัดแยกขยะเนื่องจากยุ่งยากเสียเวลา(ร้อยละ 65) ใช้วิธีกำจัดขยะโดยทิ้งในถังที่อบต. จัดให้ (ร้อยละ 76) ใช้วิธีเผาขยะ(ร้อยละ 14) ทิ้งลงใต้ถุนบ้าน(ร้อยละ 7) (ตาราง 2)

ตารางที่ 2 แสดงการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดของขยะมูลฝอย		
เศษอาหาร	237	79.0
ถุงพลาสติก	280	96.3
โฟม	101	33.7
กระจุค	140	46.7
เปลือกผลไม้	179	59.7
หัวปลา เกล็ดปลา	111	37.0
เปลือกหอย	46	15.3
อื่นๆ	15	5.0
ท่านมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง		
มี	77	25.7
ไม่มี	223	74.3
เหตุผลที่ท่าน ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง		
ไม่มีภาชนะใส่ขยะมูลฝอย	54	18.0
ยุ่งยากเสียเวลา	194	64.7
อื่นๆ	52	17.3
วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย		
ฝัง	6	2.0
เผา	42	14.0
ทิ้งลงในถังขยะที่อบต.จัดให้	229	76.3
ทิ้งลงใต้ถุนบ้าน	23	7.7

ตารางที่ 2 แสดงการจัดการขยะมูลฝอย (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน		
มี	43	14.3
ไม่มี	257	85.7
ความต้องการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน		
ต้องการ	40	13.3
ไม่ต้องการ	257	86.7
มีภาชนะใส่ถังขยะภายในบ้าน	234	78.0
มีภาชนะใส่ถังขยะภายนอกบ้าน	239	79.7
ความต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ		
ต้องการ	213	70.7
ไม่ต้องการ เพราะไม่มีเวลา , ไม่สนใจ	88	29.3
เรื่องที่ต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ		
วิธีการคัดแยกขยะ	213	70.7
วิธีการลดปริมาณขยะ	206	68.3
วิธีทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	206	68.3
การนำขยะมาใช้ใหม่	205	67.7
ขยะเป็นปัญหาของชุมชน		
เป็น	284	94.7
ไม่เป็น	16	5.3
ความต้องการแก้ไขปัญหามลพิษภายในชุมชน		
ต้องการ	285	95.0
ไม่ต้องการ	15	5.0
หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาช่วยแก้ปัญหา		
อบต.	233	77.7
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	20	6.7
อื่นๆ	32	13.3

ข้อมูลการจัดการขยะ จากการบันทึกภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำประชา พิจารณาประกอบด้วย

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัด

สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดทะเลน้อยวัดประคุ่มหอม สรุปได้ดังนี้

เจ้าอาวาสวัดทะเลน้อยเดิมเป็นคนเทศา จังหวัด สงขลา เป็นนักพัฒนาชุมชนอยู่ที่กรุงเทพฯ ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่ทะเลน้อยเมื่อวันที่ 17 กพ. 2546 เคยเทศน์ เกี่ยวกับการรณรงค์ไม่ให้ทิ้งขยะและดูแล
วัชพืชที่ชายทะเล รักษาความสะอาดหน้าบ้าน เพื่อไม่ให้ขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนตนเองและผู้อื่น ท่าน
ยินดีที่จะ เชิญชวนชาวบ้านให้รักษาสีสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนให้สะอาด

เจ้าอาวาสวัดประคุ่มหอม เป็นคนทะเลน้อยท่านได้ให้ความเห็นว่าขยะที่ทะเลน้อยเป็นปัญหาที่
ใหญ่มาก การแก้ไขปัญหของคนที่นี้ยาก เพราะเป็นความเคยชิน ชาวบ้านมีได้ทุนบ้านเป็นเหมือนถัง
ขยะใบใหญ่ เป็นนิสัยที่ยากจะแก้ไข เป็นความมั่งง่าย อีกทั้งความยากจน จึงเห็นเรื่องปากท้องสำคัญกว่า
ทำมโนคติที่จะช่วยพัฒนาเรื่องการจัดการขยะของชุมชน

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านและสนทนากลุ่ม

ปัญหาของการกำจัดขยะในชุมชนทะเลน้อยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

มีถังขยะ ไม่เพียงพอกับจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน ปริมาณขยะที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ตาม
ความเจริญรุดหน้าทางเศรษฐกิจ การบริการที่ตอบสนองความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่น การ
ใช้โฟม การใช้ถุงพลาสติก ขยะจากคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว การไม่คัดแยกขยะ ปัญหาจากการเก็บ
ขยะซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเอกชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลจ้างมาให้จัดเก็บขยะ โดยการชำระ
สองแถวเล็กไปเก็บมูลฝอยจากถังรองรับมูลฝอยที่องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปจัดตั้งไว้ที่ริมถนน 2-3
ครั้งต่อสัปดาห์ คือ ตอนค่ำ เวลา 19.00 นาฬิกา ไม่นั่นอน ปัญหาคือไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อรถ
เก็บขยะ และไม่มีงบประมาณในการจัดจ้างเอกชนเพื่อให้มาเก็บขยะได้ทุกวัน ส่วนบริเวณที่รถเข้าไม่ถึง
เจ้าของขยะใส่ไว้ในถังขยะเล็กหน้าบ้านซึ่งมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอทำให้มีปัญหาที่เพื่อนบ้าน เช่น
การนำขยะไปใส่ไว้ในถังของเพื่อนบ้าน และเด็กเป็นผู้ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดไม่ทิ้งลงถัง เส้นทางรถเก็บ
ขยะ มี จัดเก็บขยะตามจุดที่ตั้งถังขยะขนาดใหญ่ และตามหน้าบ้านของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมถนนเรียบ
ชายทะเลน้อย หลังจากนั้นจะนำไปทิ้งที่ทำการฝังกลบซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้าน การทิ้งลงได้ทุนบ้านซึ่ง
ผู้ใหญ่จะโทษว่าเป็นขยะที่เกิดจากร้านค้าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วน
ตำบล ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณในการจ้างเอกชนให้มาเก็บขยะทุกวัน

3. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้นำ ตำบลทะเลน้อยและพนางตุง

ประกอบด้วยสถานการณ์ขยะในหมู่บ้านและปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการขยะสรุปได้ดังนี้ การสนทนากลุ่มผู้นำตำบลทะเลน้อย ในอดีตได้หมู่บ้านจะโล่งและใช้เป็นที่พักอาศัยได้จึงไม่ค่อยมีขยะ ปัจจุบันมีสะพานคอนกรีต มีถนนเข้ามาในหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีประมาณ 3 – 4 ซอยมีผู้คนอยู่กันอย่างแออัด แต่ละซอยก็อยู่ใกล้กับถนนใหญ่ ในการกำจัดขยะจะนำขยะไปทิ้งในถังของอบต.ก็ลำบากและปัจจุบันได้หมู่บ้านมีน้ำท่วมขังจึงไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์ กลายเป็นที่ทิ้งขยะอะไรต่าง ๆ ตามได้หมู่บ้านหรือตามที่ต่าง ๆ มีการทิ้งขยะทับถมกันมานานแล้ว ถ้าลองขุดดูจะเจอพวกถุงพลาสติกอะไรมากมาย เวลาทีมงานวัสดุพวกพดพรวัว พวกหนวดจูด พอน้ำท่วมขยะได้หมู่บ้านก็จะถูกพัดพาหลงสู่ลำคลองและลงสู่ทะเลน้อย จากการสังเกต ถ้าน้ำท่วมมากก็ดีไป แต่ถ้าน้ำท่วมไม่มากขยะจะส่งกลิ่นเหม็นทำให้สุขภาพจิตไม่ดี ลักษณะของพื้นที่ในหมู่บ้านที่ 4 จะเป็นลำคลองน้ำเสียจากหมู่บ้านหมู่ที่ 1-2 จะไหลไปทางนั้นด้วยและร้านค้าก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดขยะเพราะใช้ถุงพลาสติก การกำจัดขยะในปัจจุบันบางแห่งใช้การฝังกลบและเผา บริเวณหมู่บ้านหมู่ที่ 6, 7, 8 จะมีขยะน้อยเพราะเขาเผาขยะกันเอง ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการขยะที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขได้เพราะความเคยชินไม่ยอมทิ้งขยะลงถึงขยะ เนื่องจากเอาความสะดวกกินอะไรก็ทิ้งลงได้หมู่บ้าน ชาวบ้านมีถังขยะอยู่หน้าบ้านแล้วก็ยังทิ้งได้หมู่บ้านอยู่ก็เป็นเพราะความเคยชิน ปัญหาขยะก็เลยเป็นปัญหาเรื้อรังมาจนถึงปัจจุบัน การทำธุรกิจปลาแห้งแล้วทิ้งใส่ปลาลงได้หมู่บ้านเป็นต้นเหตุให้น้ำเสียมากที่เป็นปัญหาหนัก ๆ ก็มีอยู่ 4 -5 แห่ง บริเวณได้หมู่บ้านชาวบ้านไม่กล้าที่จะลงไปทำความสะอาดเพราะกลัวเชื้อโรคจากน้ำเสียได้หมู่บ้าน

การสนทนากลุ่มผู้นำตำบลพนางตุง ปัจจุบันลักษณะบ้านเรือนอยู่กันแออัดเป็นสลัม ทำให้มีขยะมากเกลื่อนกลาดบริเวณได้หมู่บ้าน ขยะส่วนใหญ่มาจากครัวเรือน ได้แก่ ถุงพลาสติกที่ได้จากร้านค้าใส่แกงมา กระชูด สีที่ใช้ย้อมเสื้อจูดมีมลพิษ การกำจัดขยะโดยทิ้งลงได้หมู่บ้านเวลาฝนตก จะมีกลิ่นเหม็น ชาวบ้าน มีส่วนน้อยที่นำขยะไปเผา การทำปลา กะปิ ปลาแห้ง ขยะจากใส่ปลานำไปใส่ถุงโยนลงทะเลน้อยทางคลองหมู่ที่ 4 น้ำเสียจากส้วมที่แตกเพราะเป็นส้วมมีบ่อเดียว ไม่มีบ่อซึมไหลลงสู่ดิน เป็นการสร้างส้วมที่ทำตามกันเกือบทุกบ้าน ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการขยะ คือขาดอุปกรณ์การเก็บขยะ เช่น จำนวนถังขยะมีอยู่ 42 ถังขนาด 120 ลิตร ซึ่งไม่เพียงพอ องค์การบริหารส่วนตำบลมีข้อจำกัดเรื่องรถ การจ่ายเงินค่าเก็บขยะมีน้อย ขาดการปลูกฝังในเรื่องจิตสำนึกในการจัดการขยะ ชาวบ้านไม่มีความรู้เรื่องการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ และผลกระทบของขยะที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

ทศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าขยะเป็นของเสียที่เกิดจากบ้านเรือน(ร้อยละ 94) ภาชนะบรรจุ ยาน้ำแมลง เป็นขยะอันตราย(ร้อยละ 91) และ ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าของเน่าเปื่อยเท่านั้น ที่จัดเป็นขยะ(ร้อยละ 50) ไม่จำเป็นต้องทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง (ร้อยละ 54) และไม่จำเป็นต้องกำจัดขยะ เน่าเปื่อย ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง(ร้อยละ 83) และการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้บ้านเรือนสกปรก(ร้อยละ 97) และส่วนใหญ่เชื่อว่าขยะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค(ร้อยละ 93) บ้านเรือนที่กำจัดขยะได้ดี จะทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านนั้นมีสุขภาพดี(ร้อยละ 96)

การทิ้งขยะในภาชนะที่มีฝาปิดช่วยลดปริมาณแมลงวัน แมลงสาบ หนู (ร้อยละ 98) และกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นด้วยกับการทิ้งขยะในถังที่ อบต. จัดเตรียมไว้ให้ (ร้อยละ 54) และส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการกำจัดขยะภายในครัวเรือนเป็นความรับผิดชอบของแต่ละครอบครัว(ร้อยละ 79) หากแต่ละครัวเรือนช่วยกันรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านของท่าน ก็เพียงพอที่จะทำให้บ้านของท่านน่าอยู่(ร้อยละ 75) ขยะทำให้หมู่บ้านของท่านไม่น่าอยู่(ร้อยละ 97) หากทุกคนในหมู่บ้านช่วยกันรักษาความสะอาดบ้านของตนก็จะทำให้หมู่บ้านของท่านน่าอยู่(ร้อยละ 99) และกลุ่มตัวอย่างคิดว่าชุมชนทะเลน้อยไม่มีปัญหาเกี่ยวกับขยะ(ร้อยละ 41)

การกำจัดขยะอย่างถูกวิธีเป็นหน้าที่ของชาวบ้านทุกคน (ร้อยละ 98) การทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในชุมชน (ร้อยละ 100) องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดการเรื่องขยะของชุมชน (ร้อยละ 96) โดยที่กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเห็นด้วยว่าผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กในการทิ้งขยะ(ร้อยละ 99) สมาชิกชุมชนทุกคนควรเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารจัดการขยะ(ร้อยละ 97) ควรมีการรณรงค์เรื่องการทิ้งขยะให้ถูกที่ (ร้อยละ 98)สมาชิกในชุมชนควรจ่ายค่าบริการเก็บขยะ (ร้อยละ 88)

ผลกระทบด้านลบต่อการทิ้งขยะในแม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำในลำคลองเน่าเสีย(ร้อยละ 96) ทำให้ปลาตาย(ร้อยละ 95) น้ำคั้นเงิน(ร้อยละ 92) หมู่บ้านไม่สะอาด(ร้อยละ 97) นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหรือเยี่ยมชมหมู่บ้านน้อยลง(ร้อยละ 98)

ผลกระทบด้านบวกต่อการจัดการขยะ หากชาวบ้านรอบทะเลน้อยช่วยกันรักษาความสะอาด จะทำให้หมู่บ้านของท่านสะอาดน่าอยู่ (ร้อยละ 98) หมู่บ้านสะอาดทำให้ผู้ที่อาศัยมีความสุข (ร้อยละ 99) ขยะบางชนิดสามารถนำมาขายเป็นเงินได้ (ร้อยละ 87) และขยะอินทรีย์สามารถนำไปทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยน้ำได้(ร้อยละ 86) (ตาราง 3)

ตารางที่ 3 แสดงทัศนคติต่อขยะมูลฝอย

ทัศนคติ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ขยะเป็นของเสียที่เกิดขึ้นจากบ้านเรือน	45.3	48.7	2.3	1.7	1.0
2. ของเน่าเปื่อยเท่านั้นที่จัดเป็นขยะ	22.3	28.3	3.0	33.3	13.
3. ภาชนะบรรจุอาหารแมลงเป็นขยะอันตราย	58.3	33.3	4.0	2.7	2.0
4. ขยะที่สามารถนำเปื่อยได้เอง ไม่จำเป็นต้องทิ้งให้เป็นที่	20.3	33.3	3.7	29.3	13.7
5. ทุกครัวเรือนควรมีภาชนะทิ้งขยะที่มีฝาปิดมิดชิด	54.3	39.7	2.7	2.7	0.7
6. ขยะสามารถนำเปื่อยได้เอง ไม่จำเป็นต้องกำจัด	16.0	30.3	3.3	35.7	14.7
7. แม่น้ำ อ่างคลองเป็นที่ทิ้งขยะที่เลวที่สุด	9.0	7.3	1.0	21.0	61.7
8. ขยะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค	52.7	40.7	2.7	1.0	3.0
9. บ้านที่ปราศจากขยะทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยมีความสุขดี	49.7	46.0	1.7	1.7	1.0
10. การทิ้งขยะในภาชนะที่มีฝาปิดช่วยลดปริมาณแมลงวัน แมลงสาบ หนู	48.7	49.7	1.0	0.7	0.0
11. การทิ้งขยะในถังขยะที่ อบต. จัดให้ทำให้ท่านไม่สะดวกใน การกำจัดขยะ	19.0	24.7	2.3	31.7	22.3
12. อบต. ควรเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการเรื่องขยะ	42.3	53.7	2.0	1.3	0.7
13. การทิ้งขยะของแต่ละครัวเรือนเป็นเรื่องส่วนบุคคลของแต่ละ ครอบครัว	27.0	52.0	2.7	13.7	4.7
14. สมาชิกชุมชนทุกคนควรร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การขยะ	46.0	51.3	2.0	0.3	0.3
15. ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในการทิ้งขยะ	59.3	39.3	1.0	0.3	0
16. การทิ้งขยะไม่เป็นที่ทำให้บ้านเรือนสกปรก	57.3	39.3	0.7	1.3	1.3

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดต่อการจัดการขยะ (ต่อ)

ตารางที่ 3 แสดงทักษะคิดต่อขยะมูลฝอย (ต่อ)

ทักษะคิด	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
17.การรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านของท่านก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้หมู่บ้านของท่านน่าอยู่	30.0	44.7	4.3	16.7	4.3
18.ทุกคนในหมู่บ้านควรรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเองให้สะอาดเพื่อจะทำให้หมู่บ้านของท่านน่าอยู่	56.0	43.0	0.3	0.7	0
19.การกำจัดขยะอย่างถูกวิธีเป็นหน้าที่ของชาวบ้านทุกคน	59.0	39.7	1.3	0	0
20.การทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในชุมชน	62.7	37.0	0.	0	0
21.ขยะทำให้หมู่บ้านของท่านไม่น่าอยู่	52.3	45.0	0	1.3	1.3
27.สมาชิกในชุมชนทุกคนควรจ่ายค่าบริการเก็บขยะ	43.3	44.7	3.0	5.3	3.7
28.การทิ้งขยะ ทำให้น้ำในลำคลองน้ำเน่าเสีย	56.0	40.3	1.3	0.7	1.7
29.การทิ้งขยะ ลงในลำคลองทำให้ทำให้ปลาตาย	49.3	45.0	2.0	2.0	1.7
30.การทิ้งขยะ ลงในทะเลน้อยทำให้น้ำดินเงินได้	46.7	45.7	3.7	3.0	1.0
31.หากชาวบ้านทุกคนช่วยกันจัดการขยะอย่างถูกวิธีหมู่บ้านของท่านจะสะอาดน่าอยู่	59.7	39.0	1.3	0	0
32.หากชาวบ้านทุกคนรอบทะเลน้อยช่วยกันรักษาความสะอาดหมู่บ้านของท่านจะเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น	58.6	39.0	2.3	0	0
33. ขยะบางชนิดสามารถนำมาขายเป็นเงินได้	39.0	47.3	7.0	5.7	1.0
34. ขยะอินทรีย์สามารถนำไปทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยน้ำ	37.7	48.3	10.7	2.7	0.7

ข้อมูลทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย จากการบินที่ภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำประชาพิจารณ์

ทัศนคติต่อการทิ้งขยะ ปัญหาอุปสรรคต่อการกำจัดขยะ

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ที่บ้านป่า สมัยก่อนเป็นขยะที่เราใช้ใบตองห่อ เป็นพวกเปลือกผลไม้ เศษหัวปลา เราก็ทิ้งลงใต้ถุนบ้าน น้ำขึ้นน้ำลงแต่ละวัน ขยะพวกนี้ก็หายไปกับน้ำ ไม่หลงเหลือใต้ถุนบ้าน พอมาช่วงนี้ ต้องไปซื้อหาอาหารจากที่อื่นบ้าง มีถุงพลาสติกติดมาบ้าง ป้าเองก็จะไปทิ้งในถังขยะ ที่อบต.จัดให้เป็นถังพลาสติกขนาดกลางมีฝาปิด) บ้านเราเราต้องดูแลเอง แต่จะไปบอกให้คนอื่นมาทำอย่างเราไม่ได้นะ แม้กระทั่งเรื่องเลี้ยงลูก หรือเตือนเด็กรุ่นๆ เราก็ทำไม่ได้นะ พ่อแม่เขาจัดการเอง”

การสนทนากลุ่มผู้นำ ต.ทะเลน้อย

ทัศนคติต่อขยะและการกำจัดขยะ

ชาวบ้านส่วนใหญ่จะรู้และยอมรับว่าขยะเป็นปัญหา ปัญหาจากขยะนอกจากส่งผลต่อสุขภาพจิต สุขภาพกายแล้วยังมีผลกระทบต่ออย่างอื่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย คูแล้วรกไม่งามตา กลิ่นเหม็นจากขยะ พวกสัตว์ เช่น หนู แมลงวัน แมลงสาบ ปัจจุบัน การเลี้ยงสัตว์ใต้ถุนบ้านมีน้อยลงเพราะเกรงใจเพื่อนบ้าน เพื่อนบ้านไม่กล้าเตือนกันเรื่องขยะเพราะเกรงใจ แต่ก็มีบ้างที่มีการทะเลาะกัน เรื่องทิ้งขยะ เพราะมีการแอบเอาขยะไปทิ้งในถังขยะของคนอื่นด้วย

ปัญหา อุปสรรคต่อการจัดการขยะ

ปัญหาขยะที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขได้เพราะความเคยชิน ไม่ยอมทิ้งขยะลงถังขยะ เนื่องจากเอาความสะดวกกินอะไรก็ทิ้งลงใต้ถุนบ้าน ชาวบ้านมีถังขยะอยู่หน้าบ้านแล้วก็ยังทิ้งใต้ถุนบ้านอยู่ก็เป็นเพราะความเคยชิน ปัญหาขยะก็เลยเป็นปัญหาเรื้อรังมาจนถึงปัจจุบัน การทำธุรกิจปลาแห้งแล้วทิ้งใส่ปลาลงใต้ถุนบ้านเป็นต้นเหตุให้น้ำเสียมากที่เป็นปัญหาหนัก ๆ ก็มีอยู่ 4 -5 แห่ง บริเวณใต้ถุนบ้านชาวบ้านไม่กล้าที่จะลงไปทำความสะอาดเพราะกลัวเชื้อโรคจากน้ำเสียใต้ถุนบ้าน

การสนทนากลุ่มผู้นำ ต.พนางตุง

ทัศนคติต่อขยะและการกำจัดขยะ

ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าขยะเป็นปัญหา เกิดจากความมั่งง่ายของคน เป็นเรื่องของนิสัย ความเคยชิน ไม่ยอมลำบากนำขยะลงไปทิ้งที่ถังที่ถนนใหญ่ เนื่องจากทะเลน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมาเห็นแล้วไม่สบายใจ เมื่อเพื่อนบ้านทักการทิ้งขยะลงใต้ถุนก็จะโกรธ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดขยะมูลฝอย

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะ

กลุ่มตัวอย่าง ร่วมเก็บขยะรอบบริเวณบ้านของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 49) ส่วนใหญ่ร่วมเก็บขยะริมถนนและแหล่งท่องเที่ยวรอบๆหมู่บ้านของตัวเองเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 53) ร่วมแรงในการพัฒนาความสะอาดของหมู่บ้านเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 55) หลีกเลี่ยงการใช้โฟมได้เป็นบางครั้ง (ร้อยละ 56) ร่วมจ่ายค่าถังขยะที่ อบต. จัดให้อย่างสม่ำเสมอ(ร้อยละ 63) ได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์การรักษาความสะอาด ของหมู่บ้านเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 44) ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีใหม่ๆในการรักษาความสะอาด(ร้อยละ 55) แต่ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นแก่กรรมการหมู่บ้านในการประชุมตามวาระที่กำหนดของหมู่บ้านเป็นบางครั้ง ในเรื่องการรักษาความสะอาด โครงการกำจัดขยะให้เป็นที่เป็นบางครั้ง(ร้อยละ 46) หรือ เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเป็นบางครั้ง(ร้อยละ 53) แต่ไม่ได้สังกัดเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆในหมู่บ้าน(ร้อยละ 45) (ตาราง 4)

ตารางที่ 4 แสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะ

พฤติกรรม	ไม่เข้าร่วม (0)	บางครั้ง (1)	ทุกครั้ง (2)
1.ท่านร่วมมือในการลดปริมาณขยะโดยการหลีกเลี่ยงการใช้โฟม	24.6	56.0	19.3
2.ท่านร่วมเก็บขยะรอบบริเวณบ้านของท่าน	10.6	40.3	49.0
3.ท่านร่วมเก็บขยะบริเวณริมถนนและแหล่งท่องเที่ยว รอบ ๆ หมู่บ้านของท่าน	31.0	52.7	16.3
4.ท่านร่วมแรงในการพัฒนาความสะอาดของหมู่บ้าน	22.7	55.3	22.0
5.ท่านร่วมจ่ายค่าถังขยะที่ทางอบต.จัดให้	21.0	16.0	63.0
6.ท่านช่วยในการตัดสินใจในการรณรงค์การรักษาความสะอาดของหมู่บ้าน	40.0	44.3	14.7
7.ท่านช่วยคิดวิธีการใหม่ ๆ ในการรักษาความสะอาดของหมู่บ้าน	55.0	36.7	8.3
8.ท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นแก่กรรมการหมู่บ้านในเรื่องการรักษาความสะอาด โครงการกำจัดขยะให้เป็นที่	43.3	45.7	11.0
9.ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในวันพัฒนาหมู่บ้าน	28.4	53.0	18.7
10.ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน	44.7	37.3	18.0

ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย จากการบินที่ภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำประชาพิจารณ์

การสนทนากลุ่มผู้นำ ต.ทะเลน้อย

การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของผู้นำชุมชนและชาวบ้าน มีข้อมูลสรุปได้ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลน้อยบรรณรงค์ให้มีการจัดการขยะแต่ก็ยังมีอีกหลายครัวเรือน ที่ยังไม่สนใจ บางครัวเรือนมีคนแก่จะทำความสะอาดก็ไม่ไหว ส่วนคนหนุ่มสาวก็ใช้ความเคยชินทิ้งขยะลงใต้ถุนบ้าน เนื่องจากอบต. มีงบประมาณน้อยจึงไม่มีเงินที่จะซื้อรถเก็บขยะจึงต้องจ้างเอกชนให้ช่วยเก็บขยะจึงไม่สามารถเก็บขยะทุกวันได้ ส่วนทาง อบต. พนางตุง มีรถขนขยะของเขาเองจึงสามารถเก็บขยะได้ทุกวัน ปัจจุบันสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าทะเลน้อยดำเนินการเก็บขยะบริเวณรอบๆ สถานีฯ และริมทะเลสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง เคยมีการพูดคุยระดมความคิดกับทางอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาบ้างแล้ว แต่ก็ยังแก้ปัญหาไม่ได้ คุณแล้วก็ไม่มีการทำอะไร เคยมีการนำน้ำดื่มไปบ่อไปตรงสบแต่ก็ไม่มีปัญหาอะไร

ส่วนการแก้ไขปัญหามลพิษ คิดว่าจะต้องแก้ไขโดยการปลูกจิตสำนึกกันตั้งแต่เด็กๆ สอนให้ทิ้งขยะลงถัง ครูก็ควรปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนทิ้งขยะลงถังและให้นักเรียนมาบอกพ่อแม่ที่บ้านให้ทำด้วย และเวลามีงานอะไรก็ให้พระท่านช่วยเทศน์ให้ช่วยกันในเรื่องปัญหามลพิษ ต้องปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านและนักเรียนรักษาความสะอาดบริเวณบ้าน ของตัวเอง แก้ปัญหาโดยมีข้อมูลมีเหตุมีผลให้เขาเห็นให้เขาตัดความเห็นแก่ตัวออกไปเพราะคิดว่าความรุนแรงคงแก้ปัญหาอะไรไม่ได้ ต้องใช้เหตุผล โดยต้องช่วยกันทั้งอบต., ผู้นำชุมชน, ทางโรงเรียน, ครู – อาจารย์และพระสงฆ์ และต้องรณรงค์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากทางคณะพยาบาลศาสตร์เข้ามาช่วยด้วยก็ดี การที่คณะพยาบาลศาสตร์ลงมาทำวิจัยก็น่าคิด เพราะคำว่าพยาบาลจะเกี่ยวข้องกับชีวิตกับสุขภาพของชาวบ้าน เราควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับชาวบ้าน เช่น การแนะนำเรื่องการบำบัดน้ำ ให้ความรู้ว่าอุจจาระเสียสลายยากต้องใช้เวลานานเป็นร้อยปี เป็นต้น โดยการจัดทำเป็นเอกสารแจกให้ชาวบ้าน

การแก้ปัญหาการจัดการขยะ ทางอบต.อยากให้พูดคุยกันก่อน ไม่อยากใช้กฎหมาย เช่น การแจ้งเจ้าหน้าที่ทางอุตสาหกรรม ให้จับคนที่ทำธุรกิจปลาที่เป็นต้นเหตุน้ำเสีย หรือการสำรวจว่า บ้านไหนไม่ทิ้งขยะลงถังแล้วปรับ คุณแล้วรุนแรงไปและไม่น่าจะเป็นทางออกที่ดี

การแก้ปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือการจัดประชาคมให้ทางหมู่บ้านจัดประชุมและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เมื่อเรียกประชุมชาวบ้านแล้วให้ทางอบต.สนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะ ถุงดำ หากใครไม่ปฏิบัติตามก็ให้ใช้ประชาคมชาวบ้านลงโทษ เช่น อาจจะให้กู้เงินซ้ำขึ้น อย่างนี้เป็นต้น อบต.ต้องช่วยบรรณรงค์ให้มีความพร้อมเพรียงและให้มีถังดำกันทุกบ้าน

ส่วนชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือกับอบต. ในการทิ้งขยะลงถังเพราะอบต. ให้บริการไม่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากบางบ้านบางซอยยังไม่มีถังขยะ ที่ผ่านมาจากอบต. ได้พยายามแก้ไขแล้วแต่ยังไม่เข้าถึงทุกครัวเรือน ซึ่งคิดว่าน่าจะมีการซื้อถังดำแจกให้แต่ละครัวเรือนแล้วให้เขาเก็บมาตั้งไว้ที่หน้าบ้าน บ้านไหนถังดำไม่พอก็ใช้ถุงกรอบ แกรบได้ ครัวเรือนหนึ่งก็เก็บเงิน 1-2 บาท สัปดาห์หนึ่งก็ไปเก็บ 1-2 ครั้ง ถังดำนั้นอบต. จะซื้อให้ในระยะแรกเท่านั้น ระยะหลังคงต้องให้ชาวบ้านซื้อเอง อย่างนี้คิดว่าปัญหาขยะน่าจะลดลง ดังนั้นต่อไป อบต. คิดว่าน่าจะไม่มี การเก็บเงินค่าทิ้งขยะ แต่จะขอเป็นรายเดือนเดือนละ 10 บาทต่อครัวเรือน โดยขอทุกครัวเรือน

มีการเสนอให้มีการตั้งกฎ มีบทลงโทษ ให้ใช้กฎหมาย ให้เพิ่มภาษีหรือให้ปรับ ซึ่งทางอบต. คิดว่าน่าจะใช้เป็นวิธีหลังๆอยากใช้การพูดคุยทำความเข้าใจกันมากกว่า โดยอาจจะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับชาวบ้านถึงพิษภัยของขยะ พิษภัยการทำลายขยะเช่นการเผาทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ การฝังกลบขยะบางอย่างนานไปอาจจะไปปะปนในน้ำบาดาลได้ เมื่อชาวบ้านรู้ถึงพิษภัยของขยะแล้วก็มีการณรงค์ให้ลดปริมาณขยะ ซึ่งขยะได้หมู่บ้านที่มีอยู่แล้ว ทับถมกันอยู่แล้วก็ปล่อยไว้อย่างนั้นแต่จะต้องป้องกันไม่ให้มีการทิ้งเพิ่ม

ขยะเกิดจากชาวบ้านเกิดจากทุกคน ดังนั้นในการแก้ปัญหาที่ควรให้ชาวบ้านได้คิดเองโดยจัดประชาพิจารณ์ โดยให้กลุ่มผู้นำเป็นแกนนำ เมื่อความคิดเกิดจากชาวบ้านเองเขาก็จะไม่ต่อต้าน ขยะเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องดูแลแต่อบต. ต้องช่วยประสานงาน

เมื่อถึงวันสำคัญต่างๆให้ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันพัฒนา ที่ผ่านมามีบางหมู่บ้านทำบางหมู่บ้านก็ไม่ทำและน่าจะให้มีการประกวดข้อความรณรงค์เรื่องขยะ

องค์กรบริหารส่วนตำบล เคยมีการเสนอให้มีการปรับสภาพริมทะเลให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งก็ยังคงคิดปัญหาว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า

ในการแก้ปัญหาควรทำจากจุดเล็กๆเป็นหย่อมหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งก่อน ทำเป็นโครงการหมู่บ้านปลอดขยะ เมื่อตรงนี้ทำได้ชาวบ้านจะยอมรับแล้วค่อยขยายวงออกไป ช่วงแรกอาจจะลำบากก็เอาไปทิ้งละซอชยครั้งซอชยก่อน หรือที่ละหมู่บ้านโดยให้หมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านนำร่อง ซึ่งเรื่องนี้หมู่ที่ 2 ขออาสาเป็นหมู่บ้านนำร่อง ถ้าจะมีปัญหาที่ตรงที่ชาวบ้านจะยอมรับอุดมการณ์หรือไม่ ซึ่งทางวัดเองจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้ และมีความเห็นว่าอบต. น่าจะจัดรับซื้อขยะจากเด็กและชาวบ้านขึ้นสักครั้ง เพื่อลดปริมาณขยะในปัจจุบัน แล้วรณรงค์ไม่ให้มีการทิ้งเพิ่มควรมีการจัดตั้งธนาคารขยะรับบริจาคขยะจากชาวบ้าน ซึ่งทางวัดสามารถจัดตั้งธนาคารขยะได้แต่ต้องเป็นขยะแห้ง แต่ชาวบ้านจะร่วมมือหรือไม่มันไม่ทราบ เพราะแม้แต่จะเอาขยะจากบ้านมาทิ้งที่ปากซอยยังทำไม่ได้ ดังนั้นคิดว่าน่าจะมีการออกป้ายบ้านปลอดขยะจากหน่วยงานของทางราชการ โดยมีชื่อเจ้าของบ้านมาติดให้กับบ้านที่ปลอดขยะเขาก็จะภูมิใจ หากบ้านไหนไม่รักษาความสะอาดก็ให้เอาป้ายออกเขาก็จะรู้สึกอายเอง ซึ่งก็เป็นการควบคุมอีกวิธีหนึ่ง แต่ก็ต้องถามความสมัครใจของชาวบ้านด้วยว่าจะร่วมหรือไม่

การสนทนากลุ่มผู้นำ ต.พนาางตุง

การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของผู้นำชุมชนและชาวบ้าน

ควรมีการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้นำก่อนแล้วชาวบ้านจะทำตาม นายกองดีการบริหารส่วนตำบลแจ้งว่าจะไปคุยกับกรมเจ้าท่าถมดินสูง 1 สอก ทำระดับดินให้เสมอ หลังจากนั้นน้ำที่ได้ทุนจะแห้ง ขอดสามารถเดินได้ การตั้งถังขยะเสนอให้มีการตั้งถังขยะ 1 ถังต่อ 2-3 ครัวเรือน และประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ตั้งขยะไว้ที่หน้าบ้าน อบต.สนับสนุนอุปกรณ์ เช่น ถังขยะ ถุงดำในระยะแรกๆ หากบ้านที่ไม่มีถังให้ใส่ขยะลงในถุงกรอบแกรบที่มีขนาดใหญ่แทน

จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อออกกฎระเบียบและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ให้พระช่วยเทศน์เรื่องปัญหาขยะ

ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน โดยจัดทำเอกสารและแจกให้ชาวบ้านเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย การสลายของขยะ พิษภัยของขยะ การแยกขยะและการกำจัดขยะ

ปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง รณรงค์ร่วมกันเก็บขยะตอนน้ำท่วม เก็บเงินค่าขยะครัวเรือนละ 10-20 บาท ในสัปดาห์หนึ่งเก็บขยะ 1-2 ครั้ง

รณรงค์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนริมทะเลให้รักษาความสะอาด ร่วมมือกัน เช่น การขูดลอกผักตบชวา

โรงเรียนจัดให้มีการรณรงค์ไม่ให้มีการเพิ่มของขยะ โดยให้แม่ค้าลดการใช้ โฟม ถุงพลาสติกใส่อาหาร ถ้าหากแม่ค้าใช้วัสดุคงกล่าวจะไม่ให้นักเรียนซื้อ นอกจากนี้มีการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนทิ้งขยะลงถัง และเชิญชวนให้ผู้ปกครองทำด้วย ในวันสำคัญอยากให้ผู้นำชุมชนเก็บขยะ ทุก 2 สัปดาห์ทางโรงเรียนจะนำนักเรียนมาร่วมพัฒนาชุมชนให้สะอาดด้วย

ประชาสัมพันธ์ชาวบ้านทะเลน้อยหมู่ที่ 1

ปัญหา

1. ทะเลตื้นเขิน แต่ก่อนท้องทะเลมีคลื่นใหญ่ พื้นท้องทะเลเป็นดินเหนียว เดิมน้ำมันต้นเงิน เพราะคนทิ้งของลงใต้ทุน ว่าไม่ได้ เขาว่าบ้านเขาอยู่ในพื้นที่นี้มาตลอด

2. มีวัชพืชมาก แต่ก่อนทะเลมันโล่ง ไม่มีวัชพืช

3. น้ำในทะเลน้อยเน่าเสีย แต่ก่อนน้ำในทะเลใสมีปลาทุกชนิด สามารถต้มกินได้ทุกวันนี้กินไม่ได้เพราะคนมากขึ้นก็จะทิ้งขยะ เช่น ขี้ปลาลงทะเล

4. ขยะเยอะมากขึ้น ชาวบ้านขาดการปลูกฝังความรู้เรื่องขยะ ทิ้งขยะลงใต้ทุนบ้านในน้ำคั้น เพราะน้ำเสีย

5. ที่ตั้งถังขยะ ไม่เหมาะสม สกปรกเหม็น ถังควรเป็นถังที่มีฝาปิด ถ้าเป็นถังเปิด ควรเก็บทุกวัน

สาเหตุ

1. ชาวบ้านทิ้งขยะลงได้ถู เป็นนิสัย ขาดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม คนทำปลาทิ้งขี้ปลา ลงทะเล

2. ลักษณะขยะในปัจจุบันเป็นพลาสติกย่อยสลายยาก ถังถมกันอยู่ได้ถูบ้าน เดิมขยะเป็นใบตองย่อยสลายได้เอง

3. ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงจากการทับถมของดินในทะเลน้อย วัชพืชที่มีมากขึ้น ขาดงบประมาณในการจัดเก็บและขุดลอก

การแก้ปัญหา

1. กำจัดวัชพืช

2. สร้างจิตสำนึกในการกำจัดขยะเช่น การจัดค่ายเยาวชนเก็บล่าชุมชนทรัพย์

3. เก็บขยะสัปดาห์ละ หนึ่งครั้ง

4. ผู้ใหญ่ ให้ชาวบ้านเสนอคนที่มีความสามารถร่วมในโครงการพัฒนากำจัดขยะ ได้กลุ่มคนทำงานในแต่ละซอย

5. ให้รางวัล บ้านนี้ปลอดขยะ ติดป้ายประกาศและติดตามผล

6. จัดให้มีการรณรงค์ตอนปีใหม่ ประชุมชาวบ้าน

7. อบต. ตั้งงบประมาณเพื่อจัดการขยะ

8. กำหนดจุดที่จะวาง หาช้อสรูปกับลูกบ้าน แล้วมานั่งคุย กับนายกอบต. หรือ รองอบต. เพื่อช่วยกันคิดนำเสนอต่อสภา อบต. อีกครั้ง

9. ความร่วมมือ ชะชุมชน มีแผนในวันพัฒนา ดักขยะเมื่อน้ำขึ้นมาก หน้าแล้ง โรงเรียนต้องสร้างให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ

10. ทำปลา นำเสียจากการทำธุรกิจปลา พูดกับเจ้าของ ให้ผู้ใหญ่บ้าน ประสานงาน กับเจ้าของธุรกิจ ผูกถุงไว้หน้าบ้านตน และใส่กระสอบปุ๋ยเพื่อไปทำปุ๋ย ไม่ทราบว่า จะได้ผลหรือไม่ กำลังดำเนินการ ไม่ต้องไปทิ้งลงทะเล

11. ผู้ว่าราชการจังหวัดปรารถนาเรื่องขยะและให้ความสนใจ ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับถุงพลาสติก เช่น ทีวีถึงจะย่อยสลายได้ ทำให้เกิดโรคอะไรบ้าง

12. ค่าย เกมล่าชุมชนทรัพย์

13. โครงการธนาคารขยะ

การสนทนาชาวบ้าน ตำบลทะเลน้อยและพนางตุง

สภาพของขยะที่ทะเลน้อย

- ขยะจำพวกพลาสติกมีมาก

- ปัญหาส่วนใหญ่จะพบที่หมู่ 4 จะมีขยะหมักหมม ทำให้มียุงลายชุกชุม ทำให้แมลงสาบเพิ่ม และหนูเพิ่มขึ้นมีถนนกัน น้ำทิ้งจากบ้านเรือน พวกน้ำซักผ้า น้ำล้างจานที่ทิ้งจะไม่สามารถระบายลงสู่ทะเลได้ จำพวกน้ำเสียที่ระบายลงสู่ทะเลคิดว่าไม่มีปัญหามาก แต่ที่มีคือขยะจำพวกพลาสติกย่อยสลายไม่ได้ แต่ปัจจุบันจะมีถังขยะตามถนนกระจายอยู่ช่วยปัญหาทิ้งขยะได้บ้าง

ปัญหาส่วนใหญ่จะพบที่หมู่ 4 จะมีขยะหมักหมมส่งกลิ่นเหม็น เวลาน้ำท่วมก็ต้องเดินลุยน้ำไป นอกจากนี้จะมีปัญหาเชื้อโรค และชาวบ้านคิดว่าทำให้ยุงลายชุกชุม ทำให้แมลงสาบเพิ่ม และหนูเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะทำลายข้าวของ เอกสารต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นหนูซึ่งมีกลิ่นเหม็นสาบ

วิธีแก้ปัญหามันของชุมชนทะเลน้อย คิดว่ายากที่จะแก้ปัญหาน้ำขังเพราะไม่มีท่อระบาย และถึงขยะจะไม่มีตามซอกซอญ หน้าบ้านของชาวบ้านซึ่งจะเป็นแหล่งขยะมากที่สุด เมื่อน้ำท่วมขยะเหล่านี้ก็จะลอยมาติดตามถนน คิดว่าวิธีการแก้ปัญหานี้คือจัดให้มีถังขยะทุกบ้าน และปลูกจิตสำนึกโดยการณรงค์ อบรมให้ทราบถึงผลเสียของขยะ หรือจัดให้มีการทำความสะอาดโดยการเก็บขยะบ้านตัวเองในสัปดาห์หนึ่ง แต่ปัญหาใหญ่ที่ทำให้ไม่สามารถกำจัดขยะได้ เนื่องจากมีน้ำขัง ขยะแฉะไม่สามารถกวาดรวมมาเผาได้เหมือนแต่ก่อน ดังนั้นจึงควรจัดให้มีท่อระบาย ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี หากจะจัดให้มีก็ต้องทุบถนนฝังท่อ หรือให้ทุกบ้านขุดทางระบายน้ำจากหน้าบ้านไปหลังบ้าน เนื่องจากหน้าบ้านจะสูงกว่า และขุดทางระบายรอบคูเรียบถนน โดยอยู่หลังหมู่บ้านระหว่างหมู่ 1 และหมู่ 2 ส่วนหมู่ 3 หมู่ 4 มีคลองระบายน้ำอยู่แล้ว หมู่ 2, 4, 5 ไม่มีถนนกัน ทำให้ทิ้งขยะลงในทะเล ทำให้ทะเลสกปรก

มีวิธีการที่จะจัดการแก้ไขปัญหาดังนี้อย่างไร เพราะชาวบ้านไม่มาเสียเวลาแยกขยะ ของเสียก่อนปล่อยลงทะเลเหมือนที่บอกให้ปฏิบัติอย่างแน่นอน ได้มีชาวบ้านเสนอวิธีการแก้ไข คือให้ขุดถนนเป็นคลองระบายไปโดยรอบจนไปถึงหมู่ 5 ที่ตรงบริเวณ โคนจุดแล้วเมื่อน้ำเสีย ของเสียทั้งหลายมารวมกัน จึงจะมาจัดการหาวิธีการบำบัดน้ำเสียอีกครั้ง หรืออาจจะไม่ใช่ที่โคนจุดก็ได้ แต่ให้น้ำไหลไปรวมกันที่ไหนสักแห่ง แต่การใช้วิธีนี้ต้องใช้งบประมาณสูง จึงมีการถามความเห็นในการใช้วิธีดังกล่าว จึงได้มีการปลูกฝังจิตสำนึกโดยบอกว่าถ้าหันมาทำให้ชาวบ้านทิ้งขยะให้น้อยลง ขยะเดิมที่มีอยู่แล้วก็ปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติไป แต่ชาวบ้านบอกว่าในตอนนี้นั้นขยะมีปริมาณมาก ส่วนใหญ่เป็นขยะจากบ้านเรือนทิ้งลงสู่ทะเล ถ้าหากคุณมาที่ทะเลน้อยก็จะพบว่ามันเป็นภาพที่ไม่น่ามองเลยมีการเสนอว่าถ้ามีการกำหนดบทลงโทษที่แน่นอน และมีการลงโทษอย่างจริงจัง ชาวบ้านบอกว่าจะได้ผลต้องมีที่รองรับ

ขยะ เพราะที่ชาวบ้านทิ้งขยะลงทะเลเพราะไม่มีที่ทิ้งขยะ หากไปออกกฎหมายลงโทษเดี๋ยวชาวบ้านจะ
โววายเอาได้

ปัจจุบันไม่มีที่รองรับขยะที่สามารถรับขยะได้มากพอมีการเสนอให้ชาวบ้านกำจัดขยะที่บ้าน
ด้วยตนเอง อาจจะขุดหลุมฝัง เผา ห้ามทิ้งลงทะเลเด็ดขาดชาวบ้านบอกว่า บางพื้นที่ก็ไม่มีพื้นที่ฝัง เพราะ
มีบางที่ที่น้ำขังเกือบตลอดปีชาวบ้านเสนอว่าเรื่องความรับผิดชอบน่าจะเป็นส่วนของ อบต. โดยมี
การเก็บเงินจากการเก็บค่าขยะจากทุกหลังคาเรือน (ไม่ใช่เก็บจากจำนวนของถัง) บ้านละ 20 บาท/เดือน
อบต.ต้องจัดรถเข้าไปเก็บให้ทั่วถึงชาวบ้านเสนอว่า อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นจากการเก็บค่าบริการการ
กำจัดขยะ เช่น บางบ้านขยะน้อย บางบ้านขยะมากแต่เสียค่าบริการเท่ากันทำให้รู้สึกที่ไม่ยุติธรรมหรือ
เปล่า? มีการเสนอให้เก็บค่าขยะตามจำนวนถัง คือ ให้ชาวบ้านทิ้งขยะลงถังแล้วมัดปากถุงมารวมไว้ที่
หน้าบ้านตัวเอง ค่าบริการก็จะคิดจากจำนวนถังอาจจะถังละ 5 บาท โดยให้ชาวบ้านมาซื้อถังจาก อบต.
หรือใครจะหาถังมาใส่ขยะเองก็ได้

สรุปการกำจัดขยะตามหมู่บ้าน ใช้วิธีให้ชาวบ้านทิ้งขยะลงถังแล้วมัดไว้หน้าบ้าน และจะมีการ
ประเมินผลโดยแต่ละบ้านไม่ควรจะมีขยะได้หมู่บ้าน บริเวณบ้าน เพราะมีบริการการกำจัดขยะให้แล้ว
และค่าบริการก็คิดจากจำนวนของถัง

สำหรับขยะในทะเล ให้ อบต. บังคับใช้มาตรการให้จริงจังว่าถ้าทิ้งขยะลงทะเลจะต้องเสียค่า
ปรับจำนวนเท่าไร ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะแอบเอาขยะไปทิ้งตอนกลางคืน ชาวบ้านบอกว่ามีขยะจาก
เปลือกหอยจำนวนมาก จึงเสนอให้ส่งขาย เพราะเปลือกหอยนำไปทำปูนขาวได้ น่าจะมีโรงงานที่
ต้องการรับซื้อ คิดว่าปัญหานี้น่าจะจัดการได้ ถ้าหาที่จะรับซื้อเปลือกหอยนี้ได้ ชาวบ้านบอกว่า คิดว่า
ปัญหาน้ำทะเลเสีย ส่วนใหญ่ เนื่องจากราน้ำทะเลไหลซ้ำ เพราะเมื่อชาวบ้านมีการทิ้งขยะลงไป ทำให้พื้นที่
ที่มันดินเงินขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นขยะลงไปทำให้พื้นที่มันดินเงินเรื่อยๆกลายเป็นขยะ และส่งผลให้น้ำ
เสียในที่สุด ทางที่ดีในตอนนี้ก็คือช่วยให้ทุกคนมีจิตสำนึก ทำอย่างไรจึงจะไม่ให้ทะเลน้อยนี้ต้องสูญเสีย
ไป ทำอย่างไรชาวบ้านจึงจะทิ้งขยะลงทะเลกันน้อยลง ไม่ใช่ไม่ทิ้งเพราะกลัวโดนปรับ แต่เมื่อไม่มีใคร
เห็นก็แอบทิ้งอีก และทำให้ทะเลแถบนี้มีการไหลเวียนน้ำที่ดีเหมือนเดิม ปล่อยให้มันเป็นตามธรรมชาติ
เหมือนเมื่อก่อน อย่าไปทำถนนปิดกั้นทางเดินน้ำเหมือนในปัจจุบันนี้

สำหรับเรื่องการทิ้งขยะก็คงต้องเป็นเรื่องของการสร้างจิตสำนึก เพราะคนที่เคยเห็นทะเลน้อย
เมื่อก่อนก็ยังอยากให้ทะเลน้อยกลับไปเป็นเหมือนเดิม หรือเหมือนกับทะเลลำปำ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
เที่ยวก็มีบ่นบ้างถึงสภาพของทะเลน้อย แต่อย่างไรพวกนักท่องเที่ยวก็ยังไม่เคยเห็นทะเลน้อยในอดีต
ซึ่งจะทำให้หดหู่ใจมากกว่านี้อีก

ชาวบ้านเองบอกว่ายังสับสน ไม่รู้ว่าทางการเขาต้องการให้ทะเลน้อยเป็นอย่างไร แบบในอดีต
หรือปัจจุบัน คือปัจจุบันเป็นที่ท่องเที่ยว แต่ก็มีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

หรือเป็นอย่างในอดีตที่เป็นธรรมชาติจริงๆ มีคนเปิดน้ำให้ดู แต่ชาวบ้านก็ลงความเห็นว่ายากให้เป็นเหมือนเมื่อก่อนอยู่แล้วแล้วจะอย่างไรให้ชาวบ้านรักทะเลจริง ๆ ถึงจะมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ก็ยังสามารถอนุรักษ์ธรรมชาติอยู่ได้ชาวบ้านบอกว่าบางครั้งขอร้องก็แล้ว แต่ก็มีส่วนที่บอกว่าคนที่ไม่ต้องการทำมาหากินก็ไม่รู้อะไร พวกเขามีภาระมีลูกๆ ให้ต้องรับผิดชอบ

เมื่อมีการฟื้นฟู โดยให้ชาวบ้านร่วมมือกันขุดคลองครั้งยิ่งใหญ่ เมื่อสามารถกำจัดขยะและน้ำเสียตรงนี้ได้แล้วจะอย่างไรที่จะรักษาสภาพนี้ไว้ให้ได้ตลอดไป ถึงแม้จะเปลี่ยนรุ่นเปลี่ยนยุคคนทำงานขุดก่อนไปแล้วก็ตาม มีมาตรการของ อบต. ออกมาบังคับเลย ถ้าทำจริงจึงได้ผลแน่นอน ชาวบ้านโดนปรับกันจริงๆ ชักครั้งก็คงจะไม่กล้าอีก รับรองว่าถ้าทำจริงๆ ได้ผล และเป็นปัญหาที่ไม่ยากเกินกว่าจะแก้ไขช่วยกันบอกให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งก็เป็นผลประโยชน์ที่เกิดกับชาวบ้านทุกคน เมื่อชุมชนไม่มีขยะ นักท่องเที่ยวก็มามากขึ้น คนอยู่อาศัยก็สบายคาสบายใจ

ขอความร่วมมือโดยการประกาศให้รู้ทั่วถึงกันในชุมชน ออกเป็นกฎหมายให้เห็นภาพรวมจะได้รับความรู้เหมือนกัน ให้ อบต. รับผิดชอบจับและปรับผู้ที่ทิ้งขยะ โดยให้ผู้ที่พบเห็นแจ้ง อบต. แต่อาจมีปัญหาว่าผู้พบเห็นจะกล้าแจ้งหรือไม่ อาจจะใช้วิธีการโทรแจ้ง

นอกจาก อบต. อาจให้นายกจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ และให้ชาวบ้านช่วยกันเป็นหูเป็นตาหรืออาจให้เด็กนักเรียนเป็นคนรับผิดชอบบางบ้านจะมีถังขยะและมีรถมาเก็บ แต่บ้านที่อยู่บนเนินสูงจะใช้วิธีการเผา ส่วนหมู่ 4 เผาไม่ได้เนื่องจากมีน้ำขังตลอด ถ้าเป็นบ้านไม้เผาขยะหน้าบ้านก็ไม่ได้ หรือถ้าเผาในถังและเผาถังทุกบ้านก็จะก่อปัญหาอากาศเป็นพิษ

ความคิดเห็นของนักเรียนในปัญหานี้ในอีก 10 ปีข้างหน้า คิดว่าถ้าหากลดระดับขยะได้ก็จะเห็นผลดีแต่เป็นไปได้ยาก เพราะชุมชนก็แออัดขึ้นชาวบ้านยังกล่าวว่ายังมีชาวบ้านบางคนเมื่อถึงฤดูฝนก็จะเก็บกวาดขยะทิ้งในถัง แต่เป็นส่วนน้อย วิธีการแก้อีกอย่างหนึ่ง คือ ให้ครูออกตรวจตามบ้านเรือนของนักเรียน บ้านญาติ แต่อาจมีปัญหว่าบางบ้านไม่มีเด็กนักเรียน ซึ่งบ้านเหล่านั้นก็จะมิชขยะน้อยกว่าบ้านที่มีเด็กอาศัยอยู่ และอีกอย่างครูก็คงไม่มีเวลาพอ

ปัญหาขยะที่แท้จริงเกิดจากชาวบ้านทิ้งขยะลงใต้ถุนบ้าน หาก อบต. มีงบประมาณพอที่จะจัดหาถุงขยะให้ทุกบ้านก็จะลดปัญหาลงได้ แต่คิดตรงที่ว่า อบต. มีงบประมาณไม่เพียงพอ คิดว่าหากจัดการกับปัญหาขยะได้ ชุมชนก็จะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินหายใจ แต่หากยังอยู่ในสภาพนี้ต่อไปจำนวนนักท่องเที่ยวก็จะลดลง

วิธีที่ง่ายที่สุดคือขุดคลองไปด้านหลัง และให้ดีกรีเปิดทางป่ากระวะ ซึ่งเป็นเขตต่างพื้นที่ผู้บริหารต้องจัดการ แต่ก็มีปัญหาว่าในเขตป่ากระวะไม่ยอม เนื่องจากปัญหาน้ำเค็มเข้าบ้าน ปัญหาปลาบางชนิดในทะเลสูญพันธุ์ บางชนิดก็เพิ่มขึ้นในส่วนที่สูญพันธุ์ก็ไม่ค่อยเกี่ยวกับเครื่องมือในการจับปลา เพราะส่วนใหญ่ก็ใช้ไซในการจับ แต่เมื่อก่อนไม่ใช้ไซก็สามารถจับปลาและสามารถอยู่กันได้ ซึ่งชาวบ้านจะใช้วิธีการวางถัก ทอดแห โดยไซจะจับปลาทุกขนาด ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ และใช้ง่ายกว่า และจากที่จำนวนปลาลดลงเนื่องจากไม่มีการจำกัดการใช้เครื่องมือ เช่น ใช้อวนตาถี่ และชาวบ้านก็ต้อง

เห็นแก่ปากท้อง ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน ให้ลูกมีเงินไปโรงเรียน จับปลามาขายได้กิโลละ 30 บาท ก็ยอม

วิธีการแก้ปัญหาโดยการใช้อวนตาถี่ คือ ทำให้ทะเลสะอาดก่อนแล้วเอาโพงขึ้นแล้วชาวบ้านก็จะปล่อยปลา และชาวบ้านจะให้ร่วมมือ พอเอาโพงขึ้นไม่มีอะไรกัน พอเวลาน้ำท่วมสาหร่ายก็จะลอยขึ้นมา โดยน้ำที่พัดแรงจะพัดจนตาข่ายขาดและพัดขึ้นฝั่ง แล้วค่อยเก็บหรือน้ำอาจซัดออกไปเอง ตอนนี้กำจัดไม่ได้เพราะมีวัชพืชกัน น้ำมันไหลแรงไม่พอ วิธีนี้ถือว่าง่ายที่สุดแล้วโดยต้องมีผู้ลงมือทำและมีงบประมาณ ซึ่งจะใช้งบประมาณน้อยกว่าที่ทางรัฐบาลคาดไว้ในตอนแรก ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการขุดลอกทะเล และยังเป็นกรทำให้ปลาที่วางไข่ในน้ำตื้นสูญพันธุ์ได้ เนื่องจากน้ำทะเลมีความลึกเพิ่มขึ้น แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการขุดลอกทะเล และต้องนำดินมาถมได้ถมบ้านให้สูงขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนชาวบ้านบอกว่าได้ถมไม่มีน้ำท่วมขัง แต่หลังจากทำถนนในช่วงที่น้ำทะเลเพิ่มระดับจะไม่สามารถกลับลงสู่ทะเลได้ ทำให้ระดับน้ำที่ท่วมขังมีแต่จะเพิ่มสูงขึ้น

จากปัญหานี้ทำให้เยาวชนไม่ภาคภูมิใจในบ้านเกิด จากการที่เคยได้ยินนักท่องเที่ยวบ่นว่าไม่รู้จะทำอะไรมีแต่โคลนตม ทำให้ขาดแรงบันดาลใจในการพัฒนา

ปัญหาน้ำเสียยังส่งผลถึงการบริโภคเนื้อปลา จากการสอบถามชาวบ้านพบว่าปลาที่จับได้นอกจากจะส่งขายแล้ว ก็ยังนำมาบริโภคในครัวเรือน และชาวบ้านจะทราบได้อย่างไรว่าปลาที่กินเข้าไปไม่มีความปลอดภัย ไม่มีสารพิษเจือปน บางคนบอกว่าได้มีการตรวจสอบโดยการเจาะหัวปลาแต่จริงๆวิธีการนี้ไม่ได้ช่วยให้ทราบว่ามีการปนเปื้อนที่ตกค้างในปลา ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดและถ้าหากไม่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาแจ้ง/ให้ความรู้ ชาวบ้านก็ยังคงไม่ทราบต่อไป

ส่วนที่ 5 ความต้องการฝึกอบรมและจัดการขยะของประชาชนเพื่อเตรียมพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความต้องการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างไม่มีปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน (ร้อยละ 86) แต่ขยะเป็นปัญหาของชุมชน (ร้อยละ 95) ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ (ร้อยละ 70) เรื่องที่ต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะคือวิธีการคัดแยกขยะวิธีการลดปริมาณขยะ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพและการนำขยะมาใช้ใหม่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 67-70) (ตาราง 5)

ตารางที่ 5 แสดงความต้องการฝึกอบรมและจัดการขยะมูลฝอย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน		
มี	43	14.3
ไม่มี	257	85.7
ความต้องการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะภายในบ้าน		
ต้องการ	40	13.3
ไม่ต้องการ	257	86.7
มีภาชนะใส่ถังขยะภายในบ้าน	234	78.0
มีภาชนะใส่ถังขยะภายนอกบ้าน	239	79.7
ความต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ		
ต้องการ	213	70.7
ไม่ต้องการ เพราะไม่มีเวลา , ไม่สนใจ	88	29.3
เรื่องที่ต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ		
วิธีการคัดแยกขยะ	213	70.7
วิธีการลดปริมาณขยะ	206	68.3
วิธีทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	206	68.3
การนำขยะมาใช้ใหม่	205	67.7
ขยะเป็นปัญหาของชุมชน		
เป็น	284	94.7
ไม่เป็น	16	5.3
ความต้องการแก้ไขปัญหามลพิษภายในชุมชน		
ต้องการ	285	95.0
ไม่ต้องการ	15	5.0
หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาช่วยแก้ปัญหา		
อบต.	233	77.7
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	20	6.7
อื่นๆ	32	13.3

ความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีถังขยะวางไว้ที่หน้าบ้าน(ร้อยละ96) ต้องการให้มีถังขยะเพิ่มในชุมชน(ร้อยละ94) ต้องการให้มีการรณรงค์ช่วยกันเก็บขยะในหมู่บ้านทุกสัปดาห์(ร้อยละ 87) ต้องการให้มีการรณรงค์ช่วยกันเก็บขยะในหมู่บ้านเดือนละครั้ง (ร้อยละ85) ต้องการให้มีกิจกรรมรณรงค์ช่วยกันลดปริมาณการใช้วัสดุบางประเภทเช่น การใช้โฟมและถุงพลาสติก(ร้อยละ 85) และต้องการรณรงค์ให้มีการระดมความคิดเห็นของชาวบ้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหามลพิษในปัจจุบัน(ร้อยละ 86) กลุ่มตัวอย่างต้องการมีส่วนร่วมที่ถูกสุขลักษณะ(ร้อยละ 96) ต้องการเห็นผู้นำในชุมชนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย(ร้อยละ 99) กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ออบต. ดำเนินการจัดเก็บขยะทุกวัน(ร้อยละ 88) และต้องการให้มีบทลงโทษสำหรับผู้ทิ้งขยะไม่เป็นที่ป็นทาง(ร้อยละ 81) (ตาราง 6)

ในอนาคตอันใกล้ กลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคนอยากฝันเห็นทุกคนในหมู่บ้าน รักษาความสะอาดของทะเลน้อยเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 99) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้นักเคลื่อนไหวและองค์กรภายนอกหมู่บ้านมาช่วยกันพัฒนาทะเลน้อยเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว(ร้อยละ 99 และร้อยละ 99)(ตาราง6)

ตารางที่ 6 แสดงความต้องการจัดการขยะของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ไม่ต้องการ (2)	ไม่ต้องการ อย่างยิ่ง (1)
1.ในอนาคตอันใกล้นี้ท่านฝันอยากเห็นทุกคนในหมู่บ้านรักษาความสะอาดของห้องน้ำในถ้ำคลอง/ทะเลน้อยเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว	67.3	32.0	0.7	0	0
2.ท่านฝันอยากจะทำบุญบุคคลเข้ามาช่วยเหลือหรือพัฒนารักษาความสะอาด รักษาธรรมชาติของหมู่บ้านทะเลน้อยและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	63.3	36.3	0.3	0	0
3.ท่านฝันอยากจะทำองค์กรภายนอกเข้ามาช่วยเหลือหรือพัฒนารักษาความสะอาด รักษาธรรมชาติของหมู่บ้านทะเลน้อยและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	59.7	38.0	1.0	1.3	0
ด้านความต้องการ					
4.ท่านต้องการถึงขยะวางไว้หน้าบ้านของท่าน	64.3	32.3	1.0	1.0	1.3
5.ท่านต้องการมีถังขยะเพิ่มในชุมชน	65.0	29.0	3.3	2.7	0
6.ท่านต้องการให้มีการรณรงค์ช่วยกันเก็บขยะในหมู่บ้านในทุกสัปดาห์	44.3	42.7	5.0	7.3	0.7
7.ท่านต้องการให้มีการรณรงค์ช่วยกันเก็บขยะในหมู่บ้านเดือนละครั้ง	34.0	51.3	7.7	6.0	1.0
8.ท่านต้องการให้มีกิจกรรมรณรงค์ช่วยกันลดปริมาณขยะในหมู่บ้านเช่น ลดการใช้โฟม ถุงพลาสติก	43.3	52.0	3.3	1.3	0
9.ท่านต้องการให้มีการระดมความคิดเห็นชาวบ้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหามลพิษในปัจจุบัน	43.7	52.0	3.7	0.7	0
10.ท่านต้องการมีส่วนร่วมที่ถูกสุขลักษณะใช้ในบ้าน	53.7	42.0	3.7	0.7	0
11.ท่านต้องการเห็นผู้นำในชุมชนเป็นตัวอย่าง/แบบอย่างในการพัฒนาหมู่บ้านทะเลน้อย	63.7	35.3	0.7	0.3	0
12.ท่านต้องการให้ออบต.ดำเนินการจัดการเก็บขยะทุกวัน	48.3	39.7	5.0	7.0	0
13.ท่านต้องการให้มีบทลงโทษสำหรับผู้ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง	39.3	42.3	8.7	8.0	1.7

ข้อมูลความต้องการของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการบันทึกภาคสนาม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำประชาพิจารณ์

ชาวบ้านมีวิธีการที่คิดว่าจะช่วยพัฒนาฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยการให้เจ้าหน้าที่รัฐให้ได้งบประมาณมาพัฒนาในทุกๆปี ซึ่งนั่นก็คือให้ชาวบ้านทุกหมู่บ้านที่ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลน้อยร่วมกันเลือกสมาชิก อบต. (คณะทำงาน) ที่มีนโยบายฟื้นฟูพื้นที่ทะเลน้อย โดยให้มีการพัฒนาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หากกลุ่มใดไม่มีนโยบายนี้ก็จะไม่เลือก จากปัญหานี้ทำให้เยาวชนไม่ภาคภูมิใจในบ้านเกิดจากการที่เคยได้ยินนักท่องเที่ยวบ่นว่าไม่รู้จะมาทำไมมีแต่โคลนตม ทำให้ขาดแรงบันดาลใจในการพัฒนา

ชาวบ้านมีวิธีการที่คิดว่าจะช่วยพัฒนาฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยการให้เจ้าหน้าที่รัฐให้ได้งบประมาณมาพัฒนาในทุกๆปี ซึ่งนั่นก็คือให้ชาวบ้านทุกหมู่บ้านที่ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลน้อยร่วมกันเลือกสมาชิก อบต. (คณะทำงาน) ที่มีนโยบายฟื้นฟูพื้นที่ทะเลน้อย โดยให้มีการพัฒนาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หากกลุ่มใดไม่มีนโยบายนี้ก็จะไม่เลือก

สุดท้ายก็อยากจะฝากไว้ให้ปฏิบัติวิธีแก้ปัญหาที่ได้วางแผนร่วมกัน โดยประสานงานกับ อบต. เพื่อจะได้เริ่มต้นแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง และให้มีการรณรงค์ส่งเสริมให้พื้นที่ทะเลน้อยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็จะสามารถรักษาสภาพธรรมชาติไว้ได้

การอภิปรายผล

ลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ยังคงมีลักษณะความเป็นชุมชนท้องถิ่นชนบท ที่อาศัยใกล้กับธรรมชาติ คือแหล่งน้ำรอบๆบริเวณทะเลน้อย ซึ่งขณะนี้สภาพของทะเลน้อยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ค่อนข้างดีขึ้น การประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีอิทธิพลจากการอยู่อาศัยบริเวณทะเลน้อย ซึ่งได้แก่การสานเสื่อกระจูด และทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพ ลักษณะของบ้านเรือนที่ได้จากการบันทึกข้อมูลภาคสนาม ช่วยเสริมให้เห็น ความเชื่อมโยงของที่อยู่อาศัยกับพฤติกรรมภารกิจได้อย่างชัดเจนกล่าวคือบ้านเรือนเป็นลักษณะของบ้านเดี่ยวไม้ยกเสา มีได้ถุนสูง ที่อยู่รอบๆชายทะเลน้อย การระบายน้ำเข้าออกของหมู่บ้าน เกิดจากกระแสน้ำขึ้น น้ำลงประจำวันของทะเลน้อยเท่านั้น และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรรอบๆหมู่บ้าน ทำให้มีการถมทะเลให้กลายเป็นสันดอนเป็นช่วงสั้น เพื่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นตอนๆ ทำให้กระแสน้ำขึ้น น้ำลงเปลี่ยนทิศทาง และเปลี่ยนสภาพชายทะเลโล่งๆ เป็นหนอง หรือ แอ่งน้ำขังรอบๆบริเวณหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงลักษณะธรรมชาติเนื่องมาจากจำนวนผู้อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จำนวนขยะข่มมากขึ้นตามลำดับ และพฤติกรรมภารกิจหรือกำจัดขยะซึ่งเคยปฏิบัติกันมาในอดีต และไม่เกิดปัญหาให้เห็นอย่างชัดเจนเนื่องจากกระแสน้ำ ได้พัดนำพาขยะที่เป็นเศษอาหาร เศษกระจูด เปลือกผลไม้ ซึ่งเป็นวัสดุที่เน่าเปื่อยตามธรรมชาติไม่ก่อให้เกิดการหมักหมม เกิดขึ้นแต่ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากพฤติกรรมภารกิจแบบเดิมๆ คือทิ้งได้ถุนบ้านและตามที่สาธารณทั่วไป ทิ้งขยะทุกประเภท โดย ไม่มีการแยกขยะซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุลีมาน

(2545) และปานกมล(2547) ที่พบว่าชุมชนไม่มีการแยกขยะ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่าชุมชนไม่มีความรู้เรื่องผลกระทบของการทิ้งขยะในน้ำ หรือ ไม่ทราบเกี่ยวกับวิธีการและความสำคัญของการแยกขยะ และอาจไม่ทราบถึงการสลายตัวของขยะมูลฝอยที่ทิ้งลงไปในน้ำ ขณะเดียวกันสภาพการไหลของกระแสน้ำที่เปลี่ยนไป ลักษณะของขยะที่เกิดจากการดำรงชีพในครัวเรือน เป็น โฟมและ ถุงพลาสติกที่ไม่ย่อยสลายตามกาลเวลาทำให้มีขยะเพิ่มขึ้นและทำให้น้ำทะเลเนือยซึ่งเคยใสกลายเป็นน้ำที่ขุ่นไม่ใสเหมือนเดิม

พฤติกรรมการกำจัดขยะ

จากผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะ ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ปฏิบัติหลาย ๆ แนวทางที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะกำจัดขยะอย่างจริงจังเช่น การร่วมมือเก็บขยะในบ้านของตน เก็บขยะบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการ ให้ความร่วมมือในการจ่ายค่ากำจัดขยะ ตลอดจนร่วมรณรงค์การรักษาความสะอาด แต่อย่างไรก็ดี การร่วมมือในประเด็นดังกล่าวทั้งหมดอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 ซึ่งนั่นสะท้อนให้เห็นว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงน้อยผู้กว่าหรือเท่ากับครึ่งหนึ่งของประชาชนเท่านั้นที่ได้ลงมือปฏิบัติกำจัดขยะอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิดา สุวรรณะ(2545) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเขตเทศบาลหาดใหญ่ พบว่าชาวบ้านในชุมชนเขตเทศบาลหาดใหญ่ มีการแยกขยะขยะน้อยมาก แต่อย่างไรหากผู้วิจัยสามารถแยกขยะได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้ลงมือปฏิบัติกำจัดขยะอย่างแท้จริง ดังกล่าวเป็นกลุ่มย่อยใด หรือกลุ่มอายุใดของชุมชน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญมากเพื่อที่กลุ่มวิจัยสามารถที่จะดำเนินการพัฒนากรุ่มเป้าหมายอื่นเพิ่มเติมต่อไป เพราะหน้าที่การกำจัดขยะของแต่ละชุมชนสามารถฝึกกระทำในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะคนรุ่นหลังๆ เพื่อช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เป็นธรรมชาติต่อไปนานๆ และ หากจำนวนผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านชุมชนทะเลน้อยมีความสนใจและร่วมมืออย่างจริงจังเพิ่มขึ้น โดยการโน้มน้าวหรือขอความร่วมมือจากแกนนำชุมชน ได้หรือ สามารถกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือช่วยกันในการกำจัดขยะเพื่อพัฒนาความสะอาดของที่อยู่อาศัย และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบนิเวศน์วิทยา

เมื่อพิจารณาลักษณะการหลีกเลี่ยงการใช้โฟมในครัวเรือน เพื่อลดจำนวนขยะ จะเห็นได้ว่าชุมชนทะเลน้อย ได้เข้าใจถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้โฟมในอนาคตเป็นอย่างดี จึงเลือกที่จะหลีกเลี่ยง (reject) การใช้โฟมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัครี เอกโทษุน(2537) ที่พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลร่วมมือกันลดปริมาณการใช้โฟมเนื่องจากมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้โฟม แต่อย่างไรก็ตามกระแสการผลิต โฟมเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันมีมากขึ้น อาจต้องมีมาตรการเชิงรุก เพื่อพัฒนา โฟมภายหลังการใช้ ให้เป็นสิ่งประดิษฐ์อื่นใหม่เพิ่มเติมเพื่อเหตุผลสองประการ คือ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโฟม และลดหรือชะลอการทิ้งโฟมเหล่านั้นไปเป็นขยะให้ข้างล่าง

ประเด็นของความหลากหลายของกิจกรรมการกำจัดขยะที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มีหลายกลุ่มอายุที่ร่วมมือร่วมใจในการกำจัดขยะ เช่น การร่วมมือเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่เด็กนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ขณะเดียวกันการเก็บขยะภายในบ้านตนเอง อาจเป็นความร่วมมือกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก หรือสมาชิกอื่นๆ ที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน หรือการช่วยกันจ่ายค่าถังขยะเป็นความรับผิดชอบของผู้มีรายได้ เป็นต้น และประเด็นสุดท้ายคือ การเปิดโอกาสให้แกนนำหมู่บ้านกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของชุมชนเพื่อรณรงค์การกำจัดขยะเชิงรุก โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านระดมความคิด คิดหาวิธีการใหม่ๆ ในการกำจัดขยะดังกล่าว

ทัศนคติในการกำจัดขยะ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีหรือทัศนคติทางบวกเกี่ยวกับการทิ้งขยะซึ่งสอดคล้องกับไมตรี อินทนาศักดิ์(2543) ที่พบว่าประชาชนมีทัศนคติที่ดี ต่อการจัดการขยะ และมีความตระหนักในปัญหาของสิ่งแวดล้อม โดยจุดเด่นที่จะทำให้เกิดความร่วมมืออย่างดีในการกำจัดขยะ เพื่อรักษาระบบนิเวศวิทยา หรือเพื่อช่วยให้ชุมชนทะเลน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีหลายส่วนประกอบกัน ตั้งแต่การรู้ว่ขยะเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค ควรทิ้งขยะในที่ๆมีฝาปิดมิดชิด ยินดีให้ความร่วมมือในการทิ้งขยะในถังที่จัดเตรียมไว้ให้ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของครุณี อ้นขวัญเมือง(2544) ที่พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและยังเป็นตัวทำนายพฤติกรรมต่อ การจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนั้น ลักษณะวัฒนธรรมการปกครองจากอดีต การพึ่งพาอาศัยผู้นำท้องถิ่นในการบริหารจัดการเป็นหลัก สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนจากคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง หากผู้นำ โดยเฉพาะอบต.ตระหนักถึงบทบาทของตนที่จะจัดการปัญหาขยะมูลฝอย น่าจะมีพฤติกรรมการป้องกัน ปัญหามลพิษทางน้ำได้ดีกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ สามารถ ดับทุกข์ (2543) ที่พบว่าพฤติกรรมการป้องกันปัญหามลพิษทางน้ำของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาท ของสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบล หากในอนาคต เมื่อจะมีโครงการพัฒนาเกิดขึ้นในหมู่บ้านการติดต่อขอความร่วมมือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างแท้จริง ควรจะต้องดำเนินผ่านผู้นำท้องถิ่นทั้งโดยพฤตินัยและโดยกฎหมายกล่าวคือ ผ่านผู้นำที่ชาวบ้านให้การยอมรับอย่างจริงจัง ซึ่ง ผู้นำคนนี้อาจมีตำแหน่งหรือไม่มีตำแหน่งก็ได้ และผ่านผู้นำที่มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งเช่น อบต. เป็นต้น สำหรับจุดค้อยของการพัฒนาการกำจัดขยะคืออาจอธิบายได้ 2 ประการดังนี้ 1) ขาดการกล่าวถึงผลกระทบอย่างจริงจังในเรื่อง กลิ่นเหม็นของน้ำ คราบน้ำสีดำ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำและประเภทของขยะที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ และ 2) ขาดการมองถึงลักษณะของปัญหาในอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากนิสัยการทิ้งขยะแบบเดิมๆ เช่นจำนวนปลาที่ลดลง ความสะอาดของน้ำลดลง

ความต้องการการฝึกอบรมและจัดการขยะ

จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในเรื่องความต้องการ กำจัดขยะพบว่า สามารถจัดประเภทความต้องการออกได้ 3 ลักษณะดังนี้ ความต้องการในการกำจัดขยะใหม่ที่จะเกิดขึ้น ความต้องการกำจัดขยะในทะเลน้อย และความต้องการที่จะพัฒนาทะเลน้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการในการกำจัดขยะใหม่ที่จะเกิดขึ้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ชุมชนชาวทะเลน้อย มีความต้องการที่จะกำจัดขยะให้ถูกวิธี โดยเสนอแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ 3 แนวทางดังนี้

1) ให้ชาวชุมชนทะเลน้อยทิ้งขยะลงถุงดำ ซึ่งอาจดำเนินการจัดหาซื้อมาโดยชาวบ้าน หรือ เจ้าหน้าที่จากองค์กรบริหารส่วนตำบล และนำถุงดำมาวางไว้ที่หน้าบ้าน เพื่อให้ผู้ดำเนินการเก็บขยะสามารถเก็บรวบรวมขยะไปทิ้งจามเวลาที่กำหนด ส่วนการคิดค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมการเก็บขยะให้คิดจากจำนวนถุงขยะต่อหลังคาเรือนที่รวบรวมได้ในแต่ละครั้ง หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวโดยยังทิ้งขยะในน้ำ จะต้องถูกปรับลงโทษ ส่วนผู้ที่รับผิดชอบในการประเมิน ติดตามการทิ้งขยะลงในน้ำ ควรเป็นคุณครูจากโรงเรียนในละแวกนั้น ลักษณะความต้องการให้มีการเก็บขยะทุกวัน สะท้อนให้เห็นความตั้งใจอย่างจริงจังในการกำจัดขยะของชาวบ้าน

2) การสร้างมูลค่าเพิ่มของขยะประเภทเปลือกหอย โดยการรวบรวมเปลือกหอยส่งโรงปูน เพื่อแปรรูปเป็นปูนขาวต่อไป สำหรับระบบการดำเนินการควรมีการประชุมปรึกษาหารือในลำดับต่อไป ซึ่งแนวคิดเรื่องการแปรรูปสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะ (สุนีย์และคณะ 2543)

3) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการถึงขยะจำนวนเพิ่มขึ้นและวางไว้ที่หน้าบ้าน แต่ชาวบ้านไม่สามารถจัดหาซื้อถังขยะด้วยตนเองได้ เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงฝากความหวังไว้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลแทน และหากองค์กรบริหารส่วนตำบลไม่ได้เห็นหรือจัดลำดับความสำคัญของการจัดการขยะ ดังนั้น โอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนเรื่องถังขยะเพิ่มเติม คงมีความเป็นไปได้น้อยมาก รวมทั้งขอให้องค์กรบริหารส่วนตำบล ดำเนินการรณรงค์การจัดการขยะเป็นระบบที่แน่นอนเช่น ทุกสัปดาห์ หรือทุกเดือน อาจอธิบายได้ว่า เนื่องจากสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่เป็นหนองน้ำ ดินโคลนหรือทะเลน้อย ที่สะพานทอดข้ามผ่าน การเรียกร้องถึงขยะจำนวนเพิ่มขึ้นประจำทุกบ้าน จึงเป็นการตัดสินใจที่เหมาะสมต่อสภาพภูมิศาสตร์ ที่ตั้งของชุมชน และป้องกันผลกระทบจากการทิ้งขยะลงสู่แม่น้ำลำคลองได้เป็นอย่างดี และเนื่องจากโดยกระบวนการเผาหรือทำลายขยะเป็นส่วนที่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องรับผิดชอบดำเนินการต่อไปในเขตพื้นที่ที่ห่างไกลจากทะเลน้อย การทิ้งขยะลงถังช่วยในเรื่องสุขอนามัยถึงขยะ การใช้พื้นที่กำจัดขยะไม่มากสำหรับบ้านหลังเล็ก การทิ้งขยะเป็นสัดส่วนสามารถประมาณการทิ้งขยะในแต่ละวันได้ การกำหนดการนำขยะไปทิ้ง ทางผู้นำชุมชน อาจระดมความคิดที่เกิดจากการร่วมมือระหว่างชาวบ้าน หรือสร้างงานจากการจัดโครงการการแยกขยะ

นอกจากนั้นจากการทำประชาพิจารณ์พบว่า ชาวชุมชนทะเลน้อยเสนอให้ใช้มาตรการ ปรับลงโทษอย่างจริงจัง ผู้ที่ทิ้งขยะลงในทะเลน้อย โดยถูกปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่ง และรณรงค์ให้ช่วยกันรักษา

ความสะอาดของทะเลน้อย และเน้นย้ำเรื่องผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการช่วยกันรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชาวบ้านมีความตั้งใจจริงในการระดมความร่วมมือเพื่อการรักษาสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้สะอาด เป็นระเบียบ และช่วยกันดูแลแหล่งน้ำให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

ความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านมีค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริจิต บุคล อาเว และสุทธิญา (2544) พบว่า ชาวประมงที่อาศัยในชุมชนทะเลน้อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ในระดับที่น้อย เนื่องจาก กลุ่มนี้ต้องใช้เวลาในแต่ละวันในการทำประมงเพื่อยังชีพ และมีความยากลำบากในการเลี้ยงดูครอบครัวของตนเอง และอาจอธิบายได้ว่า ขณะเดียวกันชาวบ้านส่วนใหญ่ มีภาวะพึ่งพาผู้อื่นสูง โดยเฉพาะชาวบ้านมีความคิดที่จะพึ่งพาผู้นำชุมชน โดยสิ้นเชิง ขาดความคิดพึ่งพาตนเอง ซึ่งอาจเนื่องจากชาวบ้านมีการศึกษาน้อย การคิดวิเคราะห์ถึงทางเลือกอื่นมีน้อยและขาดความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม จึงทำให้ละเลยต่อการเสียสละเวลาทำกิจกรรมเพื่อชุมชน

ความต้องการกำจัดขยะที่มีอยู่เดิมในทะเลน้อย

แนวทางการกำจัดขยะของแต่ละครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า การเก็บขยะภายในและใต้ถุนบ้าน สัปดาห์ละครั้ง น่าจะเป็นวิธีที่ช่วยให้บ้านเรือนและชุมชนสะอาดขึ้น

แนวทางการกำจัดขยะของชุมชน คือ การขุดถนนเพื่อเป็นคลองระบายน้ำไปรอบหมู่บ้าน และกำหนดจุดกักเก็บขยะ โดยให้เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารตำบลส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แนวทางดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ความผูกพันและความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับชาวบ้านชุมชนทะเลน้อย ดำเนินตามแบบวัฒนธรรมไทย ความผูกพันระหว่างผู้นำและชาวบ้านเป็น ไปอย่างแน่นแฟ้น ผู้นำมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวบ้าน และสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ตามมาตรา 290 และจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการผู้เฒ่าประจำหมู่บ้าน พบว่าชาวบ้านของชุมชนทะเลน้อยส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่หลายชั่วอายุคน การโยกย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่นเกิดขึ้นน้อยมาก ผู้นำส่วนใหญ่รู้จักชาวบ้านและเป็นสมาชิกของชุมชนมาโดยตลอด ดังนั้นความผูกพันระหว่างผู้นำและชาวบ้าน จึงกลายมาเป็นการเชื่อถือ ความไว้วางใจและความศรัทธาในตัวผู้นำที่เลือก และอีกเหตุผลหนึ่งคือ หากผู้นำสามารถดำเนินการให้เป็นตัวอย่างในการจัดเก็บขยะได้ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของชาวบ้าน การที่จะได้รับความร่วมมือจึงมีความเป็นไปได้ นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้นำสามารถเป็นแบบอย่างได้และผู้นำระดับท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจพิจารณาเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ชาวบ้านจึงอาจรับรู้ว่าเป็น โอกาสหรือมีความเป็นไปได้ของการที่จะ ได้รับการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณในการกำจัดขยะในลำดับต่อไป ประเด็นสุดท้ายการที่ชาวบ้านต้องการให้ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างในการดำเนินการจัดเก็บขยะ อาจ

เนื่องจากการปฏิบัติตัวที่ดีของผู้นำสามารถโน้มน้าวให้ชาวบ้านกำจัดขยะได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุนีย์ มัลลิกะมาลย์และนันทพล กาญจนวัฒน์ (2543) และ ที่พบว่า ความต่อเนื่องของการคัดแยกขยะมูลฝอยมีสาเหตุจากความเข้มแข็ง ความอดทนของผู้นำและการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน

ความต้องการฝึกอบรมของประชาชนเพื่อเตรียมดำเนินการในการพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ความคาดหวังในอนาคตต่อการรักษาความสะอาดของชุมชนทะเลน้อยเป็นความคาดหวังร่วมกันของชาวบ้านที่มีความตั้งใจที่จะรักษาความเป็นธรรมชาติของชุมชนทะเลน้อยให้คงอยู่ในสภาพเดิมให้นานมากที่สุด การประกาศให้ชุมชนได้รู้และตระหนักถึงสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนทะเลน้อยที่เปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้แก่จำนวนชาวชุมชนทะเลน้อยที่มากขึ้น จำนวนขยะที่มากขึ้น สภาพบ้านเรือนเปลี่ยนไปจากบ้านริมน้ำเป็นบ้านในที่ดอน คุณภาพของน้ำรอบทะเลน้อยแยลง จำนวนปลาในน้ำลดลงตลอดจนเน้นย้ำผลกระทบต่อผู้ที่อยู่อาศัยรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นหลัง ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนในทะเลน้อยต้องการฝึกอบรม ความรู้เรื่องวิธีการคัดแยกขยะ การลดปริมาณขยะ การทำปุ๋ยชีวภาพและการนำขยะมาใช้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุษา กลิ่นหอม (2546) ที่พบว่าผลของการให้ความรู้เรื่องดังกล่าวมีส่วนทำให้จำนวนขยะลดลง อาจมีส่วนช่วยให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการรณรงค์รักษาความสะอาด และอาจให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เพื่อช่วยสร้างให้ทะเลน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป ข้อค้นพบนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการจัดโครงการพัฒนาหมู่บ้านได้ในโอกาสต่อไป